

Perspectievennota 2016

Behandeling in
gemeenteraad
12 juli 2016

Voorwoord

1. Inleiding en leeswijzer
2. Inwoners betrekken bij de begroting 2017
3. Maatschappelijke opgaven en ambities per cluster
4. Totaaloverzicht ontwikkelingen begrotingsresultaat
5. Financiële uitgangspunten
6. Ontwikkelingen begrotingsresultaat n.a.v. reeds genomen besluiten en financiële uitgangspunten
7. Overige onderwerpen
8. Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording
9. Ombuigingen en taakstellingen
10. Nieuw beleid 2017 – 2018
11. Ontwikkeling reservepositie en weerstandsvermogen 2016 – 2020

Bijlage: begrotingsindeling nieuwe BBV

Begroting structureel zwaar onder druk... 'slecht' nieuws uit Den Haag

Voor u ligt de perspectievennota 2016. In deze perspectievennota kijken wij vooruit om de zaken uit ons collegeprogramma met ondernemers, instellingen en inwoners op te pakken. De perspectievennota is een belangrijk onderdeel van de planning & control-cyclus. Hierin worden de kaders vastgesteld voor onze begroting 2017, zowel in inhoudelijke als financiële zin.

In de jaren 2015 en 2016 hebben wij ons maximaal geconcentreerd op verkrijgen van inzicht en overzicht om een aantal strategische en noodzakelijke raadsbesluiten goed voor te bereiden. Door een zwaar ombuigingspakket van € 4,1 miljoen kregen we weer zicht op een sluitende begroting in meerjarig perspectief. Voor een aantal belangrijke thema's zoals het accommodatiebeleid en beheer en onderhoud in de openbare ruimte zijn besluiten genomen, waardoor in de begroting structureel middelen hiervoor zijn gereserveerd.

In de afgelopen periode hebben wij veel nieuwe informatie gekregen die van grote invloed is op ons begrotingsresultaat in meerjarig perspectief. Daar waar wij in april nog ervan uit gingen dat onze begroting in meerjarig perspectief sluitend zou zijn, blijken de bijstellingen die wij in deze perspectievennota presenteren een dusdanig effect te hebben, dat er geen sprake meer is van een sluitende begroting. Zowel niet in 2017 als in meerjarig perspectief.

Wij krijgen te maken met wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording, die van grote invloed zijn op ons resultaat. Daarnaast hebben wij op basis van de meicirculaire forse negatieve bijstellingen van het resultaat moeten doen. De informatie is nog heel vers. De effecten zijn groot en wij willen u maximaal meenemen in de effecten van deze ontwikkelingen. Alleen dan ontstaat een goed inzicht in de perspectieven van de gemeente en de (on)mogelijkheden die er zijn voor de komende jaren. Wij houden vast aan maximale transparantie en een degelijk (financieel) beleid dat duurzaam op orde is.

Perspectievennota nieuwe stijl

In eerdere jaren hebben wij per cluster naast de maatschappelijke opgaven en ambities ook per cluster al invulling gegeven aan de doelen en acties voor het komende begrotingsjaar. Wij willen de perspectievennota een echte kadernota laten zijn en gaan daarom terug naar de basis. Voor de clusters doen we voorstellen om de ambities voor 2017 vast te stellen. Hierin zijn ook de accenten voor 2017 opgenomen. Na het vaststellen van de accenten door de raad zullen wij deze in de begroting 2017 uitwerken tot specifieke doelen en concrete acties.

Financiële uitdagingen...

Voor wat betreft de realisatie van ons ombuigingsplan liggen we op koers, maar we zijn er nog zeker niet. We zullen nog een bedrag van € 1,3 miljoen moeten realiseren. En op basis van de ontwikkeling van het begrotingsresultaat dat we in deze perspectievennota schetsen kunnen we niet uitsluiten dat nieuwe ombuigingen noodzakelijk zijn om uiteindelijk tot een sluitende begroting te komen.

Om onze lasten in de komende jaren goed in beeld te hebben is het nodig dat we een meerjareninvesteringsplanning op stellen. Onder meer voor (vervangings)investeringen in sport- en welzijnsvoorzieningen hebben wij nu nog onvoldoende in beeld welke rechten en plichten wij hier hebben. Dit is ons duidelijk geworden bij de nadere integrale uitwerking van de programma's maatschappelijk vastgoed en accommodatiebeleid. Een gedegen inventarisatie hiervan voeren wij uit in de periode tot de begroting 2017 in beeld, zodat wij dan ook een goede inschatting kunnen maken van de structurele middelen die hiervoor noodzakelijk zijn. Dit zal een extra druk leggen op de begroting.

Kansen voor incidenteel nieuw beleid

Onze reservepositie is goed, mede als gevolg van het jaarrekeningresultaat 2015. Wij zijn voornemens om in de jaren 2017 en 2018 jaarlijks een bedrag van € 750.000 beschikbaar te stellen voor het plaatsen van incidentele accenten. Hiervoor hebben we in mei 2016 bij de raad, inwoners, ondernemers en eigen organisatie de ideeën voor nieuw beleid geïnventariseerd. Al deze ideeën zijn opgenomen in de 'groei'-notitie die wij op 14 juli jl. hebben vastgesteld. We doen in deze perspectievennota bewust nog geen concreet voorstel voor de invulling van de incidentele middelen in 2017. De wereld om ons heen verandert snel en daarmee wellicht ook de ideeën die er zijn voor incidentele accenten. Er kunnen in de periode naar de begroting 2017 toe nog nieuwe ideeën worden aangedragen. In de begroting 2017 zullen wij dan een concreet voorstel voor de invulling doen.

Inwoners worden betrokken bij de begroting 2017

Op verzoek van de D66-fractie zullen wij onze inwoners in het najaar betrekken bij de begroting 2017. We vragen, via een sluitend schuifjessysteem van Prodemos (de Begrotingswijzer), de inwoners om aan te geven aan welke beleidsterreinen zij meer of minder geld zouden willen besteden. Natuurlijk is de invulling van de middelen voor incidenteel nieuw beleid ook een onderwerp waar de inwoners hun mening over kunnen geven. De uitkomsten van het onderzoek onder de inwoners overhandigen wij aan de gemeenteraad, die deze uitkomsten desgewenst kan betrekken bij de besluitvorming over de begroting 2017 op 8 november 2016.

Centraal in 2017

We zien een negatief begrotingsresultaat voor de komende vier jaar. In de begroting 2017 zullen wij opnieuw een actualisatie van het resultaat presenteren. Ondanks dat we wellicht positieve bijstellingen kunnen verwachten, onder andere door een nog komende herverdeling van de algemene uitkering, kunnen we niet uitsluiten dat we opnieuw tot ombuigingen moeten komen.

Naast deze financiële uitdaging gaan we in 2017 een aantal belangrijke thema's oppakken en accenten uitwerken vanuit de gedachte dat Tynaarlo een energieke en bruisende gemeente is die meebeweegt met de snel veranderende maatschappij. We hebben het dan onder andere over:

- Het opvangen en integreren van statushouders en vluchtelingen;
- Digitalisering van de overheid;
- Uitwerking van het centrum Eelde;
- Uitvoeren van het transformatieplan WMO, jeugd en participatie;
- Evaluatie WMO, jeugd en participatie (na twee ervaringsjaren);
- De scholen en sportaccommodaties in Eelde, Vries en Tynaarlo worden gebouwd/vernieuwbouwd;
- Uitwerking van het accommodatiebeleid voor onderwijs en sport in Zuidlaren;
- Culturele gemeente in 2017/2018;
- Meer ruimte in het leningenbeleid.

We staan voor een grote uitdaging in 2017. Enerzijds om financieel op de rails te blijven. Anderzijds om invulling te geven aan de maatschappelijke opgaven die wij zien en die in razendsnel tempo veranderen.

Vriendelijke groet,

College van burgemeester en wethouders

1. Inleiding en leeswijzer

Perspectievennota nieuwe stijl

Zoals in het voorwoord al aangegeven heeft deze perspectievennota een centrale positie om verder te komen tot de begroting 2017. Deze perspectievennota is door ons college vastgesteld op 21 juni 2016. Dit is inclusief de laatste informatie van de voorjaarsbrief 2016 en de meicirculaire 2016 van het Rijk. Ook de effecten van de wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording hebben wij hierin meegenomen. De eerstvolgende informatie over de uitkering uit het Gemeentefonds wordt bekend gemaakt in de septembercirculaire. Deze zal kort na Prinsjesdag verschijnen. In de najaarsbrief 2016, die gelijktijdig met de begroting 2017 wordt behandeld in de raadsvergadering van 8 november 2016 worden de effecten van deze circulaire naar voren gebracht. Zo nodig zullen wij u separaat informeren over belangrijke ontwikkelingen en effecten.

In deze leeswijzer geven we aan hoe de verschillende onderdelen en paragrafen van deze perspectievennota gelezen kunnen worden. De perspectievennota geeft de kaders en proces voorstellen om te komen tot een doelgerichte en houdbare begroting.

Hoofdstuk 2: inwoners betrekken bij de begroting 2017

Bij de behandeling van de perspectievennota 2015 hebben wij toegezegd de inwoners te zullen betrekken bij de begroting 2017. In dit hoofdstuk doen wij een concreet voorstel over de wijze waarop en de kaders waarmee wij dit gaan doen in de periode naar de begroting 2017 toe.

Hoofdstuk 3: maatschappelijke opgaven en ambities per cluster

Om de perspectievennota een echte kadernota te laten zijn presenteren wij in dit hoofdstuk de maatschappelijke opgaven en ambities die wij voor 2017. In tegenstelling tot eerdere jaren worden de doelen en acties niet direct in de perspectievennota opgenomen, maar werken wij deze uit in de begroting 2017, waarbij we ook de accenten voor 2017 een plek zullen geven.

Hoofdstuk 4: totaaloverzicht ontwikkeling begrotingsresultaat

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de ontwikkeling van het begrotingsresultaat voor de jaren 2017 tot en met 2020. De uitwerking en toelichting van de verschillende onderdelen hebben wij uitgewerkt in de hoofdstukken 5 tot en met 8.

Hoofdstuk 5: financiële uitgangspunten

In dit hoofdstuk hebben wij de financiële uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2017 opgenomen. De uitgangspunten wijken niet af van de uitgangspunten die eerder zijn vastgesteld. Daar waar nodig zijn deze wel geactualiseerd. Dat geldt onder andere voor de index die gebruikt wordt voor de loon- en prijsbijstellingen en de rentepercentages die wij hanteren.

Hoofdstuk 6: ontwikkeling begrotingsresultaat

De effecten van de geactualiseerde financiële uitgangspunten, de meicirculaire 2016, de voorjaarsbrief 2016 en de jaarrekening 2015 worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Hoofdstuk 7: overige onderwerpen

We zien nieuwe onderwerpen op ons afkomen die van invloed zijn op de ontwikkeling van het begrotingsresultaat. Hierbij gaat het dan om de vernieuwing van het BBV, de opgave om een goede meerjareninvesteringsplanning op te stellen, de bijstelling van de gemeenschappelijke regelingen en het realistisch bijstellen van de ombuigingen die voor de gemeenschappelijke regelingen zijn opgenomen. Deze onderwerpen worden in dit hoofdstuk toegelicht.

Hoofdstuk 8: vernieuwing BBV

Met ingang van de begroting 2017 hebben wij te maken met wijzigingen van het BBV. De wijzigingen van het BBV hebben onder meer tot doel dat de begroting en verantwoording van gemeenten transparanter en beter vergelijkbaar worden. Dit heeft gevolgen voor de indeling van de begroting, de toerekening van kosten en de toerekening van rente. In dit hoofdstuk gaan wij uitvoerig in op de wijzigingen waar wij mee te maken krijgen. Daar waar er sprake is van een keuze, doen wij voorstellen om de kaders vast te stellen. Deze zullen wij vervolgens hanteren bij het opstellen van de begroting.

Hoofdstuk 9: ombuigingen en taakstellingen

In dit hoofdstuk geven wij een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de realisatie van het ombuigingsplan dat voor de jaren 2015 – 2018 is geformuleerd.

Hoofdstuk 10: nieuw beleid 2017 – 2018

Hier is een overzicht van de ideeën voor de invulling van de middelen voor nieuw beleid 2017 en 2018 opgenomen. Voor een nadere toelichting op de ideeën verwijzen wij naar de ‘groei’-notitie die het college op 14 juni jl. heeft vastgesteld.

Hoofdstuk 11: ontwikkeling reservepositie en weerstandsvermogen

De ontwikkelingen die in deze perspectievennota worden geschetst hebben niet alleen invloed op het begrotingsresultaat, maar ook op de reservepositie van de gemeente. In dit hoofdstuk wordt het effect van de voorstellen uit deze perspectievennota op de algemene reserves en het weerstandsvermogen inzichtelijk gemaakt.

Tot slot

Wij realiseren ons dat we u op deze manier veel informatie verstrekken. Wij hechten daar waarde aan, zodat u ook in staat gesteld wordt om met de complete informatie op het juiste moment de integrale kaders te stellen en afwegingen te maken.

2. Inwoners betrekken bij de begroting 2017

Uitvoering geven aan de motie van D66

Inleiding: motie – 30 juni 2015

Bij de behandeling van de perspectievennota 2015 op 30 juni 2015 heeft de fractie van D66 aangegeven dat zij graag ziet dat het college de inwoners van de gemeente betreft bij het opstellen van de begroting 2017. Hiertoe is door de fractie van D66 een motie ingediend. Het college heeft deze motie overgenomen op basis van de vrijheid die de motie biedt om als college zelf invulling te geven aan de wijze waarop de inwoners bij de begroting 2017 worden betrokken.

In dit hoofdstuk van de perspectievennota 2016 geven wij aan hoe en welke uitgangspunten wij hierbij zullen hanteren. Wij vragen u deze kaders vast te stellen voor de uitvoering hiervan en de concrete opdracht hiervoor aan het college te verstrekken.

Invloed van de inwoners van de gemeente Tynaarlo

Uitgangspunt is voor ons de volksvertegenwoordiging, immer uw gemeenteraad is rechtstreeks door de inwoners van de gemeente Tynaarlo gekozen bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014. Door het uitoefenen van het stemrecht hebben de inwoners indirect invloed op het beleid en daarmee de begroting van de gemeente. Als raadslid vertegenwoordigt u de inwoners van de gemeente. Het college werkt in opdracht van de raad. Het betrekken van de inwoners bij de begroting 2017 kan dan ook worden gezien als een nadere opdracht van het college aan de raad.

Bij concrete ontwikkelingen worden inwoners, organisaties en ondernemers betrokken als 'klankbord'. Aanvullend worden inwoners van de gemeente op verschillende manieren bij besluitvorming betrokken. Als voorbeelden hiervoor zijn onder andere te noemen: inspraak bij onderwerpen die in de gemeenteraad worden behandeld, burgerinitiatief, inspraakbijeenkomsten en informatievoorziening door middel van de gemeentelijke website en de huis-aan-huis-bladen. Natuurlijk kunnen de inwoners ook rechtstreeks contact opnemen met de gemeente om antwoorden op specifieke vragen te krijgen.

Als aanvulling op bovenstaande willen wij dit jaar op een interactieve manier de inwoners betrekken bij het opstellen van de begroting 2017.

Voorgestelde methode

Wij stellen voor om de inwoners van de gemeente bij de begroting 2017 te betrekken door middel van de Begrotingswijzer. Deze methode is ontwikkeld door Prodemos (Huis voor democratie en rechtstaat). Met de begrotingswijzer kunnen onze inwoners de inkomsten en uitgaven van de gemeente inzien zoals deze in de huidige begroting zijn opgenomen, de begroting aanpassen en andere keuzes maken en eigen voorstellen indienen voor de begroting. Dit systeem is bekend bij de gemeenteraad onder de titel 'schuifjes-systeem'.

De Begrotingswijzer wordt aan de inwoners via een website beschikbaar gesteld en is eenvoudig in gebruik. Door middel van plus- en minknoppen kunnen begrotingsposten worden aangepast. De inwoners kunnen hun alternatieve begroting indienen en vergelijken met die van andere ingediende voorstellen.

Incidenteel nieuw beleid 2017 – 2018

In deze perspectievennota hebben wij aangegeven voor 2017 en 2018 jaarlijks een bedrag van € 750.000 te willen inzetten voor incidenteel nieuw beleid. In mei hebben wij, in aanloop naar het opstellen van deze perspectievennota, gemerkt dat inwoners ideeën hebben over de inzet van deze middelen. Daarom willen wij de inzet van deze middelen ook onderdeel laten uitmaken van de Begrotingswijzer.

In hoofdstuk 10 van deze perspectievennota is een totaaloverzicht van de ideeën voor incidenteel nieuw beleid opgenomen. In de Begrotingswijzer kunnen inwoners aangegeven hoe zij de beschikbare middelen het liefst verdeeld zien over de benoemde ideeën en aanvullende ideeën voor de inzet van incidentele middelen aandragen.

Uitgangspunten

De omvang van de begroting van de gemeente Tynaarlo is ongeveer € 75 miljoen. Van dit bedrag ligt een groot deel vast, omdat we te maken hebben met grotendeels wettelijke taken en langlopende contracten. Er zijn dus een groot aantal onderdelen van de begroting die niet binnen een periode van 3 jaar beïnvloedbaar zijn door de inwoners. Daarnaast hebben wij in ons collegemanifest "Samenwerken in vertrouwen" een aantal uitgangspunten opgenomen waar wij als college samenwerkingsafspraken over hebben gemaakt en ook aan vast willen houden. Deze uitgangspunten zijn wat ons betreft al de eerste 'directe' keuze geweest van onze inwoners door het uitoefenen van het stemrecht en daarom ook niet beïnvloedbaar.

Bij het inrichten van de Begrotingswijzer zullen wij daarom de volgende uitgangspunten te hanteren:

- De wettelijke taken van de gemeente en de daaraan verbonden baten en lasten zijn niet beïnvloedbaar;
- Baten en lasten die niet binnen een periode van 3 jaar te beïnvloeden zijn, worden buiten beschouwing gelaten;
- De uitgangspunten uit het collegemanifest "Samenwerken in vertrouwen" worden gehanteerd bij het inrichten van de Begrotingswijzer;
- De budgetten behorende bij de bedrijfsvoering zijn niet beïnvloedbaar. Hierover zijn tussen raad en college al afspraken gemaakt;
- Ten aanzien van de ideeën voor incidenteel nieuw beleid, zoals deze zijn opgenomen in deze perspectievennota, kunnen de inwoners aangeven op welke wijze de hiervoor beschikbare middelen van € 750.000 voor 2017 en € 750.000 voor 2018 kunnen worden ingezet;
- De begroting staat in meerjarig perspectief onder druk. Daarom wordt in de begrotingswijzer geen mogelijkheid gegeven keuzes te maken die leiden tot een verzwaring van de begroting.

Uitvoering

Na de behandeling van deze perspectievennota door uw raad op 12 juli a.s. zullen wij de begroting 2017 opstellen conform de kaders en uitgangspunten die in deze perspectievennota zijn opgenomen. Uiterlijk 28 augustus stellen wij de Begrotingswijzer online beschikbaar voor onze inwoners. Vanaf dat moment kunnen de inwoners hun mening geven.

De Begrotingswijzer zal beschikbaar zijn tot 1 oktober 2016. Hierover zal onder andere worden gecommuniceerd via de website van de gemeente en de huis-aan-huisbladen.

Terugkoppeling aan de gemeenteraad

Separaat aan het opstellen van de begroting kunnen de inwoners via de Begrotingswijzer hun ideeën aangeven. Na het sluiten van de begrotingswijzer zullen wij de resultaten verzamelen en op hoofdlijnen categoriseren. Bij de begroting 2017, die u van ons ontvangt medio oktober 2016, ontvangt u tevens de resultaten van de Begrotingswijzer. Deze resultaten kunt u dan betrekken bij de voorbereiding van de behandeling van de begroting 2017 in november 2016. Middels het amenderen van de begroting 2017 kunt u als gemeenteraad dan aangeven of de resultaten uit de Begrotingswijzer naar uw mening zouden moeten leiden tot een aanpassing van de begroting.

Voorstel

Instemmen met de genoemde wijze van uitvoering en de uitgangspunten.

3. Maatschappelijke opgaven en ambities per cluster 2017

Onze opgave voor 2017

Met ingang van dit jaar willen wij ons met de perspectievennota vooral richten op de maatschappelijke opgaven en ambities per cluster. De concretisering van de onze ambities vindt een plek in de begroting 2017, die wij gaan opstellen als de raad de maatschappelijke opgaven en ambities heeft vastgesteld.

In het manifest hebben wij op hoofdlijnen aangegeven welke ambities en doelen wij hebben. Daar ligt vanzelfsprekend een relatie met de opgaven. Het manifest is opgebouwd in 10 clusters. Deze perspectievennota is nog opgebouwd vanuit de clusters zoals wij deze al jaren hanteren. Als gevolg van de wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) vanaf 2017 doen wij in deze perspectievennota een voorstel om vanaf begrotingsjaar 2017 aan te sluiten bij de indeling van de uitvoeringsinformatie die het BBV voorschrijft. Hier gaan wij in hoofdstuk 8 nader op in en doen wij een concreet voorstel

Dit betekent evenwel dat wanneer de raad instemt met het aansluiten van de begrotingsindeling bij de indeling van de uitvoeringsinformatie van het BBV, de clusters er vanaf de begroting 2017 anders uit zullen gaan zien. In de begroting 2017 zullen wij deze wijzigingen dan doorvoeren. Omdat er nog geen besluit door de raad is genomen over de begrotingsindeling hebben wij deze perspectievennota nog opgebouwd vanuit de huidige clusterindeling.

De werkzaamheden en doelen binnen de clusters zijn gebaseerd op vastgesteld en bestaand beleid. Wij vinden wel dat ontwikkelingen en vraagstukken soms om een andere aanpak vragen. Per cluster zullen we daarom aangeven op welke gebieden we willen intensiveren en op welke gebieden we willen stoppen of luwen ten opzichte van het bestaande beleid.

In deze perspectievennota geven wij per cluster aan :

Een korte beschrijving van het cluster, wat de maatschappelijke opgaven zijn en welke ambitie wij hebben.

Voorstel

De ambities die gesteld worden per cluster als kader vaststellen voor de op te stellen begroting 2017.

Cluster 0: algemeen bestuur

Wegwijs in een dynamische omgeving

1. Algemeen bestuur
5. Communicatie
6. Publiekszaken

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Economische, maatschappelijke, technologische en politieke ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Kortom, de dynamiek in de samenleving neemt toe en is steeds minder voorspelbaar. En juist daarom voelen we de noodzaak om te anticiperen. Om koers te kunnen zetten naar een toekomstbestendig bestuur, beleid en ambtelijke organisatie.

Ambities

> De Tynaarlose maat

Steeds meer van onze producten en diensten kunnen in de toekomst digitaal worden aangevraagd. Dat is gemakkelijk voor onze inwoners, die vanuit huis van alles kunnen regelen. We vinden het heel belangrijk dat we hierbij de menselijke maat blijven hanteren. Dus digitaal waar het kan en in gesprek waar dat moet, of wanneer dat wenselijk is. De Tynaarlose maat, denkend vanuit het perspectief van onze inwoners. Want onze brede dienstverlening (en dat is veel meer dan alleen het loket) moet goed gewaardeerd blijven.

> Transparant, voorspelbaar en betrouwbaar

In deze tijden van grote dynamiek willen we als gemeente een zo betrouwbaar en voorspelbaar mogelijke factor zijn. Dat vraagt om een toegankelijk, dienstbaar, verbindend en controleerbaar bestuur. We zijn een gemeente die doet wat ze zegt, en zegt wat ze doet. Het is duidelijk welke taken wij uitvoeren en op welke manier wij dat doen. Daarom werken we zowel in- als extern aan heldere structuren en is het duidelijk hoe we in verschillende situaties handelen en onze inwoners benaderen.

> Meepraten en zélf doen

Het verwachtingspatroon van onze inwoners verandert. En daarmee ook onze rol. Die verschuift steeds meer naar een dienende en faciliterende overheid die aansluit bij initiatieven en ontwikkelingen van buiten. Samen met inwoners, instellingen en ondernemers willen wij ontwikkelingen en initiatieven mogelijk maken. Daarbij zorgen de initiatiefnemers zelf voor voldoende draagvlak in de samenleving. Daarnaast blijft de gemeente ook zelf beleid en plannen ontwikkelen. Daar bieden we, waar mogelijk, tijdig en voldoende ruimte aan belanghebbenden en belangstellenden om mee te praten over ontwikkelingen in eigen buurt en dorp. Daarbij hanteren we duidelijke spelregels en is aan de vooravond van ieder proces duidelijk wat het doel en de speelruimte is.

> Een gemeente die in staat is om in te spelen op veranderingen

De bedrijfsvoering is helder, lenig en slagvaardig. We hebben de basis op orde en kunnen flexibel inspelen op veranderingen, omdat we werken met een kernbezetting met daaromheen een flexibele schil. Waar we behoefte hebben aan specialistische kennis, huren we die in vanuit de markt. Samenwerkingsverbanden met andere partijen gaan we alleen aan als er duidelijk een meerwaarde (betere kwaliteit, betere continuïteit, minder kwetsbaarheid of lagere kosten) is aangetoond.

Cluster 1: openbare orde en veiligheid

Veiligheid maak je samen

3. Brandweer en rampen bestrijding

4. Openbare orde en veiligheid

Inleiding en maatschappelijke opgaven

De gemeente handhaaft wetten en regels op het gebied van openbare orde en veiligheid. En dat beschouwen we als één van onze kerntaken. Maar veiligheid creëer je gezamenlijk. We werken samen aan een veilig en prettig leefklimaat. Een integrale aanpak. Dat doen we intern; vanuit onderwijs, welzijn, sport en verkeer. En ook extern; met de politie, openbaar ministerie, onze buitengewone opsporingsambtenaren (boa's), sociale teams en inwoners. Onze aanpak richt zich hierbij op preventie, en minder op repressie. We proberen problemen zoveel mogelijk aan de voorkant op te lossen.

Bijvoorbeeld door probleemgedrag bij jongeren vroegtijdig te signaleren. Dit heeft een sterke relatie met de jeugdzorg. Waar normen worden overtreden treden we stevig en snel op. De jongeren die daadwerkelijk overlast veroorzaken -en hun ouders- stellen we verantwoordelijk wanneer er sprake is van schade.

We willen de veiligheid op een zo efficiënt mogelijke manier proberen te borgen en anticiperen op ontwikkelingen. Want Tynaarlo mag dan een relatief veilige gemeente zijn, we hebben ook te maken met landelijke ontwikkelingen op het gebied van veiligheid en criminaliteit.

Ambities

> De misdaad is georganiseerd, nu de overheid nog...

Het is algemeen bekend dat de misdaad in Nederland zich organiseert. En alhoewel de omvang daarvan in Tynaarlo wezenlijk anders is dan in het westen of zuiden van het land, de onderwereld mag hier niet boven komen. Bij de aanpak hiervan willen we het waterbed-effect voorkomen. Dus niet op één of twee plekken druk uitoefenen, waardoor het water via andere kanalen gelijk weer zijn weg vindt. Wij zetten in op een integrale aanpak, zoals hierboven reeds beschreven, waarin de hele veiligheidsketen actief is. Hierbij gaan we de instrumenten die wij als gemeente in kunnen zetten intensiever gebruiken. Denk hierbij aan het Damocles-beleid, de wet Bibob, Riek, maar ook aan reguliere vergunningverlening en handhaving.

Cluster 2: verkeer en mobiliteit

Een goed vervoersnetwerk voor een leefbare gemeente

Inleiding en maatschappelijk opgaven

Binnen dit cluster zetten we in op bereikbaarheid van voorzieningen. Want door demografische ontwikkelingen kunnen voorzieningen in de verschillende dorpen onder druk komen te staan. Daarom is een fijnmazig vervoersnetwerk voor openbaar vervoer, auto's en fietsers van groot belang voor de leefbaarheid in onze gemeente.

Ambities

> Behoud en doorontwikkeling vervoersnetwerk

Nagenoeg alle vervoer in onze gemeente gaat over de openbare weg. Daarom zetten we in op voldoende onderhoud van wegen en fietspaden. Dit wordt afgestemd op het gewenste BOR-niveau. Hiervoor heeft de gemeenteraad in het themaboekje van 8 december 2015 geld beschikbaar gesteld. Zo zorgen we ervoor dat de vervoerders, automobilisten en fietsers op een goede, comfortabele en vooral veilige manier hun plek van bestemming kunnen bereiken. Verder zet de gemeente in op het behoud en verbeteren van veilige routes naar school. Hierbij zoeken we niet alleen naar technische oplossingen, maar zetten we ook in op gedragsbeïnvloeding van (mede)weggebruikers.

> Ontwikkeling voorterrein Groningen Airport Eelde

We zijn betrokken bij de ontwikkeling van het voorterrein van luchthaven GAE. Dit draagt bij aan de lokale en regionale economie, werkgelegenheid en de bereikbaarheid van de luchthaven.

> Samenwerking binnen de regio

In de Regio Groningen Assen werken we samen met het projectbureau en de deelnemende gemeenten en provincies aan het verbeteren van de bereikbaarheid van en binnen de regio.

> Aanleg glasvezelnetwerk

De wereld van verglazing van het buitengebied is volop in beweging. We volgen deze bewegingen nauwgezet en maken gebruik van de kansen die ontstaan. Deze ontstaan grotendeels bij de provincie.

Cluster 3: Economie en recreatie

Inzetten op lokale en regionale economie

<p>18. Recreatie</p> <p>19. Economie</p>			
--	---	---	---

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Onze lokale economie is de motor voor de leefbaarheid en de instandhouding van voorzieningen. Het hebben van werk is erg belangrijk voor het welzijn van onze inwoners. Het voorkomt immers isolement, omdat het de kans biedt om mee te doen in de maatschappij. Voldoende werkgelegenheid (betaald, onbetaald en naar vermogen) is daarvoor onmisbaar. Verder werken we aan de dorpscentra, door samen met de ondernemers plannen en initiatieven te ontwikkelen en ze te ondersteunen bij de realisatie daarvan. Recreatie en toerisme zijn belangrijke speerpunten bij de economische ontwikkeling.

Ambities

> Aansluiten bij bestaande structuren

We participeren binnen de bestaande (bedrijven-/ondernemers)verenigingen. We streven naar zo kort mogelijke, directe lijnen met lokale ondernemers. Samen komen we tot een collectieve aanpak met als doel de gemeente Tynaarlo een aantrekkelijke vestigingsplaats voor ondernemers en verblijfplaats voor recreanten en toeristen te laten zijn.

> Plaatselijke economie wordt in grote mate in de regio bepaald

Tynaarlo is sterk afhankelijk van het economische klimaat in de regio Groningen-Assen. Daarom zoeken we aansluiting bij bovenlokale overlegorganen waar we onze belangen binnen de regio behartigen. Voorbeelden hiervan zijn het projectbureau Regio Groningen Assen en het Meerschop Paterswoldsemeer.

> Dienstverlening aan ondernemers verbeteren

Samen met de andere Drentse gemeenten hebben we in VDG-verband afgesproken dat we de dienstverlening aan ondernemers zodanig willen verbeteren dat de Drentse gemeenten in de nationale top 20 komen. De Vereniging Nederlandse Gemeenten helpt ons dit plan verder uit te werken.

> Faciliteren van een Bedrijveninvesteringszone (BIZ) in Zuidlaren

Wanneer de ondernemers uit Zuidlaren een breed gedragen plan voor een BIZ indienen, is de gemeente bereid om de organisatie te ondersteunen. De planning van ondernemers is hierbij leidend. Zij koersen op 1 januari 2017. De raad moet hiervoor een verordening vaststellen. Een BIZ is een uniek instrument voor ondernemers om de commerciële kosten voor het verbeteren van de kwaliteit van een winkelgebied om te slaan over alle gebruikers en/of eigenaren van het vastgoed. Ook biedt het kans op verbetering van de saamhorigheid in het gebied. Voorwaarde is wel dat een meerderheid van degenen die meebetalen ermee instemt.

> We steunen initiatieven rondom de luchthaven

Samen met marktpartijen, de provincie Drenthe, Groningen Airport Eelde en de Hanze Hogeschool Groningen ondersteunen we initiatieven in het gebied rondom de luchthaven. De gewenste kwalitatieve ontwikkeling is in 2014 in de Ontwikkelvisie vastgelegd. Deze lijn zetten we de komende jaren door. Daarnaast actualiseren we ook het bestemmingsplan van het voorterrein van de luchthaven. Alle activiteiten zijn erop gericht om reuring in het gebied te creëren en daarmee de economische activiteit in het gebied te stimuleren en te vergroten.

> Mooie en actieve kernen

Vanuit het programma Ruimtelijke ontwikkeling werken wij aan verbetering van de dorpscentra van onze drie grote kernen.

> Recreatie en toerisme als speerpunt benutten

Recreatie en toerisme zijn speerpunten. Het beleid voor het stimuleren van de vrijetijdseconomie is gemeente-overschrijdend. In heel Drenthe wordt ingezet op het versterken van netwerken en structuren. Het doel is om het aanbod in Drenthe krachtig neer te zetten en regionale en lokale faciliteiten en de daarbij behorende geldstromen beter te benutten.

Het dorp Zuidlaren en het Zuidlaardermeer zijn belangrijke trekpleisters binnen het aanbod in Drenthe. Ze vormen boegbeelden in de promotiecampagne om meer toeristen naar de regio te lokken. Samen met de actieve partners in het Zuidlaardermeergebied maken we plannen om de economische structuur in dit gebied te versterken door aanleg of aanpassing van de infrastructuur voor recreatie en toerisme. Verder willen we ten oosten van Zuidlaren in waterbergings-, waterwinning- en natuurontwikkelingsgebied Tusschenwater een wandel-fietsverbinding realiseren. Zo kunnen dagrecreanten en toeristen het gebied beter bereiken.

Cluster 4: Onderwijs

Een netwerk van goede, sterke scholen in gebouwen van deze tijd

25. Onderwijs

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Binnen het cluster onderwijs stellen we ons goede huisvesting van- en een passende zorgstructuur in de scholen ten doel.

Ambities

> Schoolbesturen verantwoordelijk voor hun eigen gebouwen

De komende jaren worden alle scholen gehuisvest in moderne schoolgebouwen. In samenspraak met de onderwijsbesturen worden er nieuwe schoolgebouwen gebouwd, of worden bestaande scholen gerenoveerd en/of aangepast. De gemeente vervult hierin de rol van regisseur. De schoolbesturen zorgen als bouwheer voor de uitvoering. Naast de bouw ligt ook de verantwoordelijkheid voor het onderhoud en de aanpassing van de schoolgebouwen (conform wetgeving) bij de scholen.

> Visie op onderwijs- en sportaccommodaties Zuidlaren

We ontwikkelen samen met de onderwijs- en sportpartijen een visie op de accommodaties in Zuidlaren, zoals dat ook Vries, Eelde en Tynaarlo gebeurd is.

> Passende zorgstructuur op scholen

We hechten groot belang aan een goede zorgstructuur op de scholen, met het accent op tijdige signalering, zodat leerlingen niet buiten de boot vallen. De scholen, jeugd-/jongerenwerkers, leerplichtambtenaren en jeugdzorg werken nauw samen met en binnen de sociale teams.

> Leerlingenvervoer maakt onderdeel uit van de brede intake

Ons doel is om het leerlingenvervoer, dat op dit moment nog is ondergebracht bij WMO en Jeugdhulp, bij de sociale teams onder te brengen. Dan maakt het aanvragen van deze voorziening onderdeel uit van de brede intake van de betrokken gezinnen. De aanbesteding van het leerlingenvervoer maakt onderdeel uit van de grote regionale aanbesteding publiek vervoer die in 2018 z'n beslag moet krijgen.

Cluster 5: Sociale samenhang en leefbaarheid

Iedereen in Tynaarlo kan zich ontplooien

21. Welzijn

26. Sport

22. Kunst en cultuur

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Binnen dit cluster richten we ons op een aantrekkelijke, gezonde en veilige leefomgeving, waarin iedereen zich moet kunnen ontplooien. Hierbij zoeken we aansluiting bij de kracht van de samenleving. We zetten in op het voorkomen van problemen. Preventief handelen dus. En actief aanwezig zijn op de plekken waar onze doelgroep zich begeeft. Onze financiën zijn op orde wanneer je kijkt naar Wmo en jeugd. De inkoop organiseren we samen met de andere Noord- en Midden-Drentse gemeenten. We stimuleren en faciliteren een aantrekkelijke culturele sector. Zowel voor inwoners als voor toerisme en recreatie. Want cultuur wordt gedragen door, en is bestemd voor, een breed publiek.

Ambities

> Transformatieplan Sociaal domein

De komende jaren geven we uitvoering aan het transformatieplan dat we voorjaar 2016 hebben vastgesteld.

> Transformatieplan Kunst & Cultuur

Belangrijk speerpunt blijft cultuureducatie. Met de scholen en het ICO zijn we in gesprek over het anders vormgeven van cultuureducatie op school. Doel is scholen meer keuzevrijheid te bieden en meer plaats voor lokale kunstenaars/musea etc. binnen het programma. Gesprekken met het culturele veld hebben uitgewezen dat er op dit moment geen behoefte is aan een cultureel platform, maar wel aan het elkaar ontmoeten om te verbinden en samenwerkingen tot stand te laten komen. Er worden door het culturele veld netwerkbijeenkomsten georganiseerd waarbij de gemeente faciliteert.

> Culturele gemeente

We hebben de titel culturele gemeente 2017/2018 in de wacht gesleept met een mooi plan. Daarmee kunnen we de doelstellingen zoals we die bij cultuur hebben gesteld in principe meer dan waarmaken. We faciliteren en stimuleren daarbij een aantrekkelijk cultureel aanbod, voor inwoners, toeristen en recreanten. Voor een breed publiek, in bruisende kernen.

> Ontwikkeling subsidies welzijn, sport, cultuur

We werken niet meer met exploitatiesubsidies, maar met een aanjaagsubsidie/projectsubsidie die bijdraagt aan het doel van een activiteit.

> Sportstimulering via programma verbinding sport-buurt-zorg

We willen graag dat onze sociale teams de verbinding leggen met sportverenigingen en -coaches en zich hierbij richten op activiteiten voor jeugd en kwetsbare doelgroepen.

> Bereikbare en betaalbare sportvoorzieningen

Wij willen dat bewegen/sporten ook in de toekomst voor een ieder toegankelijk blijft. Hoewel we van de gebruikers een hogere bijdrage vragen voor het gebruik van de voorziening, zorgen wij bijvoorbeeld door het jeugdsportfonds ervoor dat alle kinderen mee kunnen blijven doen.

> **Asielzoekers en nieuwkomers**

De taakstellingen die het ministerie oplegt voor de huisvesting van vergunninghouders gaan we realiseren. Onze visie hierop is: samenleven in één wijk of buurt. Om uitstroom van vergunninghouders uit de azc's te bespoedigen, werken we mee aan de pilot tussenvoorziening in Eelde, waar op termijn 146 mensen tijdelijk gehuisvest kunnen worden. Al deze mensen stromen op termijn door naar een woning in de regio. We bevorderen participatie en integratie van deze (tijdelijke) inwoners zo goed mogelijk. Verder werkt de gemeente mee aan de komst van een asielzoekerscentrum in Zuidlaren voor maximaal 425 personen voor de duur van maximaal tien jaar.

Cluster 6: Inkomensvoorzieningen en sociale dienstverlening

Dichterbij de inwoner

<ul style="list-style-type: none">31. WMO32. Participatie33. Jeugd34. Uitvoeringsorganisatie				
---	---	---	--	---

Inleiding en maatschappelijke opgaven

De gemeente staat dichterbij haar inwoners dan het rijk. Zorg werd onbetaalbaar. Dat was destijds een van de argumenten om zorg van Rijk naar de gemeenten over te hevelen. Dat werken we zo goed mogelijk uit. Onze sociale teams zijn daarbij het belangrijkste fundament. Samen met de inwoner kijken zij wat nodig is. Ons streven daarbij is dat iedere inwoner de regie neemt in zijn leven, voldoende zelfredzaam is en naar vermogen meedoet in de maatschappij. Waar nodig, bieden we hem hierbij ondersteuning. Iedere inwoner die ertoe in staat is, werkt. Als dit echt niet mogelijk is, kijken we naar alternatieven zoals vrijwilligerswerk. Werk, participatie en inkomen stimuleren mensen om zich te ontwikkelen en bieden hun een netwerk. Door het ervaren van de eigen kracht, ziet men nieuwe mogelijkheden. Wij verstrekken uitkeringen en (inkomens)voorzieningen aan mensen met weinig of geen eigen inkomsten. We geven inwoners – als dat nodig is – een passend ondersteuningsaanbod volgens het principe één gezin, één plan, één regisseur.

Ambities

>Transformatieplan en Monitor Sociaal Domein

In het Transformatieplan liggen onze ambities vast. De komende jaren voeren we ze uit. Met de monitor volgen we de resultaten en de effecten. Zie ook cluster 6 in de Voorjaarsbrief.

> Inkoop Wmo en Jeugd

De inkoop van ondersteuning op het gebied van Wmo, beschermd wonen en jeugdhulp doen we vanaf 2017 samen met de andere gemeenten in Noord- en Midden-Drenthe. De voorbereidingen voor de aanbesteding zijn in volle gang. Op 1 november moet de aanbesteding zijn afgerond.

> Veilig Thuis Drenthe

We doen wat binnen ons vermogen ligt om in 2017 een goed draaiende organisatie op poten te hebben. Belangrijk daarbij vinden we dat binnenkomende meldingen snel en adequaat worden opgepakt.

Cluster 7: Gezonde leefomgeving

Duurzame oplossingen voor toekomstige generaties

8. Groen			
9. Reiniging en afval			
10. Riolering, waterbeheer			
11. Begraven			
17. Monumentenzorg en archeologie			
20. Milieu			

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Wij willen dat de generaties na ons leven en werken in een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. Zaken als hergebruik, zuinig omgaan met fossiele brandstoffen, groenonderhoud van voldoende niveau, waterbeheer en riolering spelen hierin een belangrijke rol.

Ambities

> Afval bestaat niet

Afval bestaat niet. Afval is een grondstof voor nieuwe producten of vormt een energiebron. Hiermee kunnen we inkomsten genereren. Onze inwoners plukken daar de vruchten van. Daarom willen we afvalstromen, binnen dat wat haalbaar en efficiënt is, zo ver mogelijk scheiden. Hierin is bewustwording erg belangrijk. Een van de middelen hiervoor is het huidige DIFTAR systeem. Met dit systeem is de hoeveelheid restafval al afgenomen. We nemen de evaluatie mee in het onderzoek naar afval en reiniging.

> Duurzaamheid

We stimuleren en faciliteren activiteiten en initiatieven van dorpen of verenigingen op het gebied van duurzaamheid. Bijvoorbeeld het collectief inkopen van zonnepanelen of het aanbrengen van isolatie, zowel voor woningverbetering als het verminderen van energieverbruik. We geven het goede voorbeeld onder andere door op onze eigen gebouwen zonnepanelen te plaatsen. Samen met de andere Drentse gemeenten houden we opnieuw een zonnetour en een warmtetour. We overwegen de mogelijkheid voor een nieuwe zonnelening voor particulieren, die we willen uitbreiden voor sportverenigingen en basisscholen. Met de actie 'Voetafdruk van Tynaarlo' dagen we onze inwoners uit om hun ecologische voetafdruk te verkleinen.

> Borgen niveau groenonderhoud

We stellen het onderhoudsniveau van het openbaar groen vast op BOR-niveau 6. Sober, maar degelijk. Binnen onze aanpak werken we aan het vergroten van de biodiversiteit. Hierbij kijken we naar een optimale mechanisatie en minimale inzet van menskracht.

> Riolering

We voeren een doelmatig en sober beheer, tegen zo laag mogelijke kosten. Hiermee houden we de rioolheffing voor onze inwoners op een laag niveau.

> Onderzoek naar groenonderhoud door inwoners

We zoeken aansluiting bij de kracht van de samenleving. Initiatieven van inwoners die zich richten op onderhoud van de openbare ruimte faciliteren we. Op die manier zijn inwoners meer betrokken bij, en hebben ze meer invloed op de aanblik en de inrichting van hun directe leefomgeving. We onderzoeken of en hoe we afspraken kunnen maken met burgers en belanghebbenden over het onderhoud in de buitenruimte. Het is onzeker of we hiermee kosten kunnen besparen in het groenonderhoud. Dit gaan we met geschikte pilotprojecten ondervinden.

> **Kostendekkend begraven**

Conform vastgesteld beleid hanteren we kostendekkende tarieven voor begraven.

> **Nieuwe Natuurbeschermingswet**

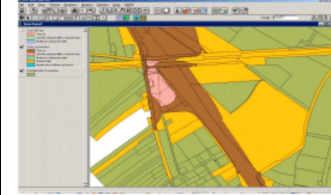

De Eerste Kamer heeft eind 2015 de nieuwe Natuurbeschermingswet aangenomen. In de nieuwe wet zijn de Flora- en Faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet verenigd. De wet treedt op 1 januari 2017 in werking. Op dit moment is nog niet duidelijk in hoeverre dit extra taken voor de gemeente oplevert.

> **Asbesttaken gaan over naar de RUD**

Asbest moet in het kader van de nieuwe Wet verbetering vergunningverlening en toezicht (VTH) voldoen aan (wettelijke) kwaliteitscriteria. Dit houdt in dat alle asbesttaken uitgevoerd moeten worden door daartoe gecertificeerde medewerkers die in ieder geval 2/3 van een Fte daadwerkelijk de uren besteden aan toezicht op asbest. Over dergelijke medewerkers beschikken wij niet, omdat de asbesttaken die binnen onze gemeente voorkomen niet genoeg uren beslaan voor 2/3 fte. Binnen onze organisatie kunnen we dus, net als de meesten andere gemeenten, niet zelfstandig voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria. Door de asbesttaken collectief te beleggen bij de RUD kunnen we wel aan de wettelijke kwaliteitscriteria voldoen.

Cluster 8: Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Goede ruimtelijke ordening en volkshuisvesting op financieel verantwoorde wijze

<p>14. Grondzaken</p> <p>15. Planologie en ruimtelijke ontwikkeling</p> <p>16. Volkshuisvesting</p>			
---	---	--	---

Inleiding en maatschappelijke opgaven

We stemmen de bouwontwikkeling af op de woningvraag, de demografische ontwikkeling en de marktontwikkeling. In de kernen gaat inbreiding voor uitbreiding. In samenspraak met inwoners en ondernemers komen we tot een goede invulling van een aantrekkelijk straatbeeld. Wij zetten ons rolbewust in voor het bestrijden en voorkomen van leegstand en verloedering, vooral in de centra van onze hoofdkernen. We blijven onze uitbreidingslocaties zoals Grootte Veen en Ter Borch ontwikkelen. We zien dat de interesse in en rond de uitgifte van kavels en nieuwbouw toeneemt.

Ambities

> De omgevingswet zorgt voor versimpeling van regelgeving en integrale benadering

We stellen een omgevingsvisie op. Hiermee lopen we vooruit op de nieuwe omgevingswet die naar verwachting medio 2018 van kracht zal zijn. Het doel van die nieuwe wet is een versimpeling qua regelgeving. De omgevingsvisie vervangt de oude structuurplannen. Het is een meer integrale benadering voor ruimtelijke ordening. Ook de sociaal maatschappelijke opgave wordt hierin meegenomen.

> Maatschappelijk vastgoed en ondersteuning van (burger)initiatieven

We benutten ons maatschappelijk vastgoed optimaal. Voorzieningen die bijdragen aan de leefbaarheid en saamhorigheid, vinden we belangrijk. Betaalbaarheid, rechtmatigheid, duurzaamheid, investeren en exploiteren zijn daarbij erg belangrijk. Investeren in vastgoed is voor ons geen doel op zich. Het zijn de activiteiten en initiatieven die we willen ondersteunen. We werken graag mee aan initiatieven om leegstaande bedrijfspanden een nieuwe functie te geven, als het initiatief binnen onze kaders past. Waar nodig spelen we een faciliterende rol om een en ander mogelijk te maken.

Verder richten we ons als gemeente nu met de betrokken partijen op de ontwikkeling van het accommodatiebeleid Zuidlaren. Daarnaast komen we met voorstellen over wat we doen met de diverse locaties die na actualisatie van het totale accommodatiebeleid eventueel gaan vrijkomen.

Onze gebouwen moeten in 2017 opnieuw van een energielabel worden voorzien. Dat kost eenmalig € 83.500. Het levert ons meteen een actueel inzicht in de mogelijkheid van het treffen van duurzaamheidsmaatregelen met een terugverdientijd van maximaal 5 jaar. Hiervoor doen we een dekkingsvoorstel in de begroting voor 2017.

> Een vitaal platteland in het belang van de leefbaarheid

Het landschap in onze gemeente is een kernkwaliteit. We willen het, samen met betrokkenen, in stand houden en waar nodig en mogelijk herstellen. Met aandacht voor biodiversiteit. Een vitaal platteland is van belang voor de leefbaarheid.

> Centrum Zuidlaren

In Zuidlaren spelen meerdere ontwikkelingen en initiatieven. Niet alleen lopen de besprekingen met Leyten nog over de invulling van de voorzijde van het PBH-complex, ook wordt in overleg met betrokken partners gewerkt aan het accommodatieplan. Enkele detailhandelbedrijven hebben zich onlangs gemeld bij ons 'intakeloket voor bouwplan-initiatieven'. En verder loopt op dit moment het onderzoek naar een locatie voor een AZC. Wij verwachten dat de gemeenteraad eind 2016 de ruimtelijke kaders en uitgangspunten hiervoor kan vaststellen.

Cluster 9: Financiering

Duurzaam en degelijk financieel beleid

Inleiding en maatschappelijke opgaven

Ons doel is om onze begroting in meerjarig perspectief materieel sluitend te krijgen. Helder en transparant financieel beleid is hierbij een voorwaarde. Daarnaast komt er geen nieuw beleid zonder financiële dekking. De structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. Ook moet het weerstandvermogen voldoende zijn om risico's adequaat af te kunnen dekken.

Ambities

> Ombuigingen liggen op koers maar we zijn er nog niet

We liggen op koers met de realisatie van het ombuigingspakket dat we in 2014 hebben geformuleerd. In hoofdstuk 9 in deze perspectievennota gaan we nader in op de realisatie van de ombuigingen. De ombuigingen hebben we geformuleerd om het begrotingstekort terug te dringen in de periode 2015 – 2018. Van het totaalpakket van € 4,1 miljoen (2018) hebben we inmiddels € 2,8 miljoen gerealiseerd. Er wacht ons nog een uitdaging om het restant van € 1,3 miljoen te realiseren.

We hebben moeten constateren dat enkele ombuigingen op de gemeenschappelijke regelingen niet haalbaar blijken. Om de begroting realistisch te laten zijn, hebben we in deze perspectievennota deze ombuigingen voor totaal € 100.000 realistisch bijgesteld.

> Positief jaarrekeningresultaat 2015 geeft ruimte voor incidenteel nieuw beleid

We noteerden in 2015 een incidenteel voordeel van € 6,1 miljoen. Onze reservepositie is goed te noemen in relatie tot de benodigde weerstandscapaciteit. Ondanks dat we op dit moment geen mogelijkheden zien om structureel nieuwe accenten te leggen, zien we wel mogelijkheden om in de komende jaren incidenteel middelen vrij te maken voor incidenteel nieuw beleid. We hebben bij de raad, inwoners, ondernemers en de eigen organisatie ideeën voor incidenteel nieuw beleid opgehaald en deze ideeën op hoofdlijnen uitgewerkt in de 'groei'-notitie 'Nieuw beleid 2016 – 2018' van 14 juni jl.

> Wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de verslaggevingsregels waar wij ons als college aan dienen te houden, wijzigen met ingang van de begroting 2017. De belangrijkste redenen voor de wijzigingen van het BBV zijn het realiseren van meer transparantie in de financiële documenten en betere vergelijkbaarheid tussen gemeenten.

De wijzigingen waar wij mee te maken krijgen zijn echter niet alleen een kwestie van presentatie van gegevens en cijfers, maar hebben ook impact op ons financieel beleid. De wijzigingen hebben een grote negatieve impact op ons begrotingsresultaat. Mede hierdoor kunnen we op dit moment geen sluitende begroting in meerjarig perspectief presenteren.

De financiële impact wordt grotendeels veroorzaakt doordat wij minder kosten mogen toerekenen aan grondexploitaties en programma's met 100% kostendekkendheid. Redenen hiervoor zijn de invoering van de Vennootschapsbelasting met ingang van 2016 en de vermindering van risico's die ontstaan als kosten in de tijd terugverdiend moeten worden. Inhoudelijk zijn wij het eens met de wijzigingen die in het BBV worden doorgevoerd. Zij dragen bij aan een houdbaar financieel beleid. Er ontstaat echter wel een zeer grote druk op ons begrotingsresultaat. In de periode naar de begroting 2017 toe zullen we onze financiële positie nader beschouwen. Op basis van de inzichten die we nu hebben kunnen

we echter niet uitsluiten dat er opnieuw ombuigingen nodig zijn om de begroting in meerjarig perspectief sluitend te krijgen.

Omdat de wijzigingen van het BBV een grote impact hebben op onze begroting hebben wij in hoofdstuk 5 bij deze perspectievennota een uitgebreide toelichting op de wijzigingen opgenomen. Daar waar de wijzigingen een keus laten, doen wij voorstellen voor het vaststellen van nieuwe kaders. Deze kaders zullen wij vervolgens hanteren bij het opstellen van de begroting 2017.

> Uitbreiding lokaal belastinggebied

De VNG pleit al langere tijd voor een lokaal belastinggebied dat qua omvang beter past bij de steeds grotere hoeveelheid taken en verantwoordelijkheden van gemeenten. Gemeenten zijn nu voor een belangrijk deel van hun inkomsten afhankelijk van uitkeringen door het Rijk. Ondanks ingenieuze verdeelsleutels blijkt het niet mogelijk om de financiële middelen volledig aan te laten sluiten op de gemeentelijke taken. Een eigen belastinggebied van voldoende omvang is dan ook van groot belang om als gemeenten de vele taken waar te kunnen maken. Daarnaast biedt een eigen belastinggebied de lokale politiek betere mogelijkheden om keuzes te maken en verantwoording aan de kiezers af te leggen.

Na een lange periode van voorbereiding staan de seinen op groen om tot nadere uitwerking van het lokaal belastinggebied te komen. Dit gaat vervolgens het traject van besluitvorming op landelijk niveau in.

> P&C-cyclus begrijpelijk en digitaal

De wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) pakken we aan om de gemeentebegroting meer begrijpelijk te maken. Doel van de BBV wijziging is om gemeenten onderling beter vergelijkbaar te maken en transparant te maken. Zodat onze rapportages en jaarstukken ook te begrijpen zijn voor niet-financieel onderlegde mensen. In deze perspectievennota zijn de kaders voor de nieuwe BBV opgenomen. Hierin is ook de nieuwe clusterindeling opgenomen. We gaan het op de Tynaarlose manier inrichten, passend bij Koers. Daarnaast digitaliseren we de planning- en controlcyclus.

4. Totaaloverzicht ontwikkeling begrotingsresultaat

In deze perspectievennota worden op verschillende plaatsen financiële uitwerkingen voorgelegd. In onderstaande tabel is het totaaloverzicht van de financiële ontwikkelingen opgenomen zoals in deze perspectievennota zijn opgenomen. Het startpunt hierbij is de begroting, zoals deze door de raad is vastgesteld op 10 november 2015.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Begrotingsresultaat (begroting 2016)	944.807	1.822.456	1.843.578	1.843.578
Inpassing drie thema's (8 december 2015)	-1.024.148	-1.487.848	-1.542.949	-1.542.949
Begrotingsresultaat na verwerken thema's	-79.341	334.608	300.629	300.629
Financieel resultaat bij ongewijzigd beleid (hst 6)				
Jaarrekening 2015	35.000	35.000	18.000	18.000
Effect voorjaarsbrief 2016	-84.000	-84.000	-84.000	-84.000
Effect aflossen lening Essent - rentederving	-42.678	-42.678	-42.678	-88.935
Aanpassen prijsindex	-30.000	-176.000	-340.000	-250.000
Aanpassing loonindex	-65.000	-65.000	-65.000	-65.000
Effecten meicirculaire 2016	-178.119	62.776	132.574	169.466
Begrotingsresultaat na meicirculaire	-444.138	64.706	-80.475	160
Overige onderwerpen (hst 7)				
DU verhoogde asielinstroom	257.600	0	0	0
Kosten verhoogde asielinstroom	-257.600	0	0	0
Bijstellingen rente a.g.v. wijzigingen BBV	-400.000	-300.000	-100.000	-300.000
Investeringsplanning	pm	pm	pm	pm
Harens Lyceum	0	0	0	pm
Aanpassingen bijdrage GR-en				
VRD	12.927	13.675	14.457	8.436
GGD	-9.660	-9.660	-9.660	-9.660
RUD	-28.625	-28.625	-28.625	-28.625
Terugboeken niet te realiseren ombuigingen				
Meerschapp Paterswolde	0	0	-35.000	-35.000
Gemeenschappelijke regelingen	0	-68.479	-68.479	-68.479
Leefbaarheidsfonds	pm	pm	pm	pm
Totaal effecten overige onderwerpen	-425.358	-393.089	-227.307	-433.328
Nieuw begrotingsresultaat	-869.496	-328.383	-307.782	-433.168

5. Financiële uitgangspunten

De basis om de begroting 2017 op te stellen

5.1 Algemeen

We schrijven de begroting 2017 - 2020 op basis van de uitgangspunten die er zijn voor bestaand beleid en die in deze perspectievennota zijn opgenomen.

- Incidentele meevallers en ook tegenvallers die gedurende het jaar kunnen ontstaan -en die geen directe bestemming hebben- voegen we toe, of onttrekken we aan de Algemene Reserve Grote Investeringen (ARGI).
- Geen nieuw beleid zonder financiële dekking, waarbij structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
- De prijsindex 2017 voor kosten, overgedragen budgetten en voor subsidies aan derden stellen we vast op 0,90%. Voor 2018, 2019 en 2020 hanteren we respectievelijk de volgende percentages 1,40%, 1,50% en 1,50%. Deze percentages zijn conform de prijsindex die door het rijk in de meicirculaire 2016 zijn opgenomen. In de begroting 2016 is voor boekjaar 2017 uitgegaan van een prijsindex van 0,50%. De stijging naar 0,90% heeft een negatief effect op het begrotingsresultaat.
- Ten aanzien van mutaties in de algemene uitkering worden alleen mutaties in decentralisatie- en integratie-uitkeringen budgettair neutraal verwerkt. Hierbij wordt de uitkering taakstellend voor de taak opgenomen. Voor overige wijzigingen in de algemene uitkering die het gevolg zijn van taakmutaties geldt dat deze als mutatie van de algemene uitkering (algemene dekkingsmiddelen) worden opgenomen.
- *Samen trap op – samen trap af*
We hebben te maken met kortingen op het gemeentefonds. In de begroting 2015 is besloten om op de budgetten van de gemeenschappelijke regelingen een korting toe te passen. Deze kortingen moeten bestuurlijk worden afgestemd en zijn daarom opgenomen als ombuigingsvoorstel. De realisatie van deze kortingen worden gevolgd in de paragraaf 'Taakstellingen'.
- We gaan uit van een compensabiliteit van 96,4%. Dit is gelijk aan het uitgangspunt dat we hebben gehanteerd bij de begroting 2016.
- Er is sprake van structureel en reëel begrotingsevenwicht, conform de eisen die door de toezichthouder aan de (meerjaren)begroting worden gesteld.
- De reservepositie moet ons voldoende weerstandsvermogen garanderen en aan het einde van de huidige bestuursperiode voldoende ruimte bieden aan een nieuw bestuur om keuzes te maken.
- De verwachte baten die als gevolg van de transities in het sociale domein naar gemeenten toekomen (in het kader van Participatiewet, Jeugdzorg en Begeleiding) zijn vanaf 2015 opgenomen in de begroting. Hierbij is als uitgangspunt gehanteerd dat de lasten taakstellend op datzelfde niveau zijn opgenomen. Dat wil zeggen dat we de financiële effecten budgettair neutraal opgenomen hebben in de begrotingen vanaf 2015.
Inmiddels hebben we ervaringscijfers uit 2015. Op basis daarvan verwachten we de nieuwe taken binnen de beschikbare middelen te kunnen uitvoeren. We hanteren als uitgangspunt dat de decentralisaties in meerjarig perspectief budgettair neutraal zijn.

- We hanteren de in paragraaf 6.2 genoemde indexeringen.
- De volgende uitgangspunten hanteren we voor de belastingen en heffingen:

Omschrijving:	Uitgangspunt 2017 en verder:
OZB	2% meer opbrengsten
OZB niet-woningen eigenaar	2% meer opbrengsten
OZB niet-woningen gebruiker	2% meer opbrengsten
Forensenbelasting	2% meer opbrengsten
Toeristenbelasting	Volgen advies recreatieschap, 2017 € 1,10 en de jaren erna tot en met 2019 verhogen met € 0,05
Afvalstoffenheffing	Kostendekkend, met eventueel inzet voorziening
Rioolheffing	Kostendekkend, met eventueel inzet voorziening
Lijkbezorgingsrechten	Kostendekkend
Leges	Kostendekkend

5.2 Indexeringen

We stellen de meerjarenbegroting op basis van de huidige inzichten en verwachtingen en aannames voor de komende jaren op. De belangrijkste indexeringen en uitgangspunten voor de meerjarenbegroting sommen we hieronder op. In de eerste kolom staat aangegeven wat de indexatie in de begroting 2016 is geweest, in de kolommen daarna wordt aangegeven welke indices tot en met 2020 worden voorgesteld.

	Opgenomen in Begroting 2016	2017	2018	2019	2020
Prijnsindex	0,50%	0,90%	1,40%	1,50%	1,50%
Loonkosten (CAO, structureel)	1,50%	2,00%	1,50%	1,50%	1,50%
Interne rente	3,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Rente lang geld op te nemen	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Rente kort geld op te nemen	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Rente kort geld uit te zetten	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Inflatie en prijsindexen reguliere lasten gemeente

Met ingang van de begroting 2016 wordt voor wat betreft de prijsindex aangesloten bij de percentages die door het rijk in de meest recente circulaire zijn opgenomen. Dit houdt in dat wij in bovenstaande tabel de percentages uit de meicirculaire van het rijk hebben overgenomen. Het percentage voor 2017 wijkt 0,4% af van het percentage dat is gehanteerd bij het opstellen van de begroting 2016. Bij het opstellen van de begroting 2017 gebruiken we de percentages die het rijk in de septembercirculaire publiceert. Dit houdt in dat wanneer de percentages in de septembercirculaire hoger zijn dan in de meicirculaire een negatieve bijstelling van de begroting volgt.

Personeelskosten

In 2016 is een nieuwe cao afgesloten. Volgens deze cao gaan de lonen met 0,4% omhoog per 1 januari. Deze nieuwe cao loopt tot 1 mei 2017. Er zal volgend jaar dus onderhandeld gaan worden over een nieuwe cao met waarschijnlijk salarisaanpassingen. Daarnaast gaat het individueel keuzebudget van start in 2017. Hierbij wordt het bovenwettelijk verlof omgezet in een individueel keuzebudget. Hieruit kan een financieel nadeel ontstaan (maximaal 0,8% van de loonsom). Ten slotte is een bijstelling naar boven van de pensioenpremies niet onwaarschijnlijk gezien de dekkinggraad van ons pensioenfonds. Gelet op deze ontwikkelingen stellen we voor om in 2017 uit te gaan van een stijging van 2,00% en de jaren daarna van 1,5%. In de begroting 2016 gingen we voor 2017 uit van 1,5%. De stijging naar 2,00 % heeft een nadelig effect op de begroting.

Renteontwikkelingen en treasury

- *Interne rente*

De aanpassingen van de BBV die ingaan op 1 januari 2017 schrijven precies voor hoe we de interne rente moeten berekenen. Dit weten we pas definitief bij de begroting. Eerste berekeningen geven aan dat het rentepercentage in de richting van de 1,5% gaat.

- *Rente vast geld op te nemen*

In de begroting 2016 is voor de 'rente vast geld op te nemen' een rentepercentage van 2% gehanteerd. Op basis van de inzichten en verwachtingen in de renteontwikkeling stellen we voor dit percentage niet te wijzigen. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt wel rekening gehouden met een risico-opslag.

- *Rente kort geld op te nemen*

In de begroting 2016 is voor de 'rente kort geld op te nemen' een percentage van 1% gehanteerd. Op basis van de inzichten en verwachtingen in de renteontwikkeling stellen we voor dit percentage niet te wijzigen. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt wel rekening gehouden met een risico-opslag.

- *Rente kort geld uit te zetten*

In de begroting 2016 is voor de 'rente kort uit te zetten geld' een percentage van 0% gehanteerd. Het uitzetten van kort geld komt eigenlijk niet meer voor sinds de invoering van het schatkistbankieren. Over middelen die wij aanhouden in de 'schatkist' wordt nagenoeg geen rente ontvangen. We stellen dan ook voor dit percentage niet aan te passen.

Voorstel:

Vaststellen van de financiële uitgangspunten voor het opstellen van de (meer)jarenbegroting 2017 - 2020

6. Ontwikkeling begrotingsresultaat

Effecten van reeds genomen besluiten en de meicirculaire 2016

6.1 Toevoeging jaarschijf 2020

In de begroting 2017 zullen wij, conform de wettelijke regels, de jaarschijven 2018, 2019 en 2020 opnemen. Bij het toevoegen van de jaarschijf 2020 hebben we in het begrotingsresultaat rekening gehouden met de ontwikkeling van de uitkeringsfactor in het gemeentefonds.

6.2 Begroting 2017-2020

Startpunt van onderstaand overzicht is het resultaat uit de meerjarenbegroting 2015-2017. Vervolgens hebben we hierin de besluiten die nadien zijn genomen, de invloeden van de jaarrekening 2015, de voorjaarsnota 2016, de mutaties in de Algemene uitkering (meicirculaire 2016) en overige besluiten opgenomen.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
1. Begrotingsresultaat (begroting 2016)	944.807	1.822.456	1.843.578	1.843.578
2. Inpassing drie thema's (8 december 2015)	-1.024.148	-1.487.848	-1.542.949	-1.542.949
Begrotingsresultaat na verwerken thema's	-79.341	334.608	300.629	300.629
Financieel resultaat bij ongewijzigd beleid (hst 6)				
3. Jaarrekening 2015	35.000	35.000	18.000	18.000
4. Effect voorjaarsbrief 2016	-84.000	-84.000	-84.000	-84.000
5. Effect aflossen lening Essent - rentederving	-42.678	-42.678	-42.678	-88.935
6. Aanpassen prijsindex	-30.000	-176.000	-340.000	-250.000
7. Aanpassing loonindex	-65.000	-65.000	-65.000	-65.000
Effecten meicirculaire 2016				
8. <i>Uitkeringsfactor</i>				
Ontwikkeling accres	37.127	0	-56.039	0
Mutatie schommelfonds	-37.127	0	56.039	0
Uitdeling herverdeelreserve	18.564	18.624	18.680	18.728
Verhoogde asielinstream	-278.453	0	0	0
VNG betalingen	-37.127	0	0	0
OZB-suppletierегeling	0	0	18.680	0
	-297.016	18.624	37.360	18.728
9. <i>Uitkeringsbasis en WOZ</i>				
Ontwikkeling uitkeringsbasis	37.127	55.872	93.399	112.639
Hoeveelheidsverschillen	15.314	-300	-7.597	7.844
WOZ-waarden mutaties	-70.694	-70.964	-70.964	-70.964
WOZ-waardering 2017/rekentarieven	93.512	93.701	93.885	94.061
	75.259	78.309	108.723	143.580
<i>Taakmutaties</i>				
10. Basisregistratie personen	-7.999	-8.060	-8.145	-8.251
11. Basisregistratie grootschalige topografie	12.511	12.717	12.961	13.245
	4.512	4.657	4.816	4.994

Doeluitkeringen

12. DU impuls brede scholen combinatiefuncties	-1.852	-1.852	-1.852	-1.852
13. DU voorschoolse voorziening peuters	40.978	61.467	81.956	102.445
Kosten voorschoolse voorziening peuters	pm	pm	pm	pm
14. DU peuterspeelzaalwerk	0	-98.429	-98.429	-98.429
	39.126	-38.814	-18.325	2.164

Mutaties m.b.t. sociaal domein

15. Integratieuitkering WMO	101.747	101.747	101.747	122.455
Verhogen budget WMO	-101.747	-101.747	-101.747	-122.455
16. Decentralisatie AWBZ naar WMO	-16.285	77.058	77.572	41.390
Kosten decentralisatie AWBZ naar WMO	16.285	-77.058	-77.572	-41.390
17. Decentralisatie jeugdzorg	-42.832	1.301	-5.911	-5.031
Kosten decentralisatie jeugdzorg	42.832	-1.301	5.911	5.031
18. Decentralisatie participatiewet	58.588	39.977	20.690	31.596
Kosten decentralisatie participatiewet	-58.588	-39.977	-20.690	-31.596
Totaal effecten meicirculaire 2016	-178.119	62.776	132.574	169.466

Begrotingsresultaat na meicirculaire	-444.138	64.706	-80.475	160
---	-----------------	---------------	----------------	------------

Toelichting op de voornoemde onderdelen:

1. In de begroting 2016 – 2019 is sprake van een begrotingsresultaat van € 1.843.578 in 2019. Dit resultaat hebben we doorgetrokken naar de jaarschijf 2020. Hierin is het effect van de ombuigingen zoals deze in de begroting 2015 zijn opgenomen ook verwerkt. Over de realisatie van de ombuigingen wordt gerapporteerd in het hoofdstuk 'Ombuigingen'.
2. Op 8 december 2015 heeft de raad besloten over drie thema's (accommodatiebeleid, sociaal domein en beheer en onderhoud in de openbare ruimte). Het effect op de begroting, zoals besloten op 8 december 2015, is hier weergegeven.
3. Op 31 mei 2016 heeft de raad ingestemd met het toevoegen van € 1 miljoen aan de algemene reserve met inkomensfunctie (Armi) (als onderdeel van de resultaatbestemming bij de jaarrekening 2015). Het toevoegen van € 1 miljoen aan de Armi heeft een structureel effect van € 35.000 op het begrotingsresultaat.
4. Uit de voorjaarsbrief 2016 blijkt een structureel negatief effect van € 84.000. Dit nemen we mee in de begroting 2017 en verder.
5. In 2016 en 2019 krijgen we te maken met rentederving, omdat Essent leningen aflost. De rente was in de begroting als een structurele bate meegenomen. Door het aflossen van de lening vervalt de rentebate wat een negatief effect heeft op het begrotingsresultaat.
6. In onze begroting 2016 zijn wij uitgegaan van een prijsindex voor 2017 en volgende jaren van 0,50%. In de meicirculaire stelt het CPB een verhoging van de prijsindex naar 0,90% in 2017, 1,4% in 2018 en 1,5% voor de jaren 2019 en 2020. Conform onze financiële uitgangspunten passen wij de budgetten in de begroting aan met deze prijsindex. Dit heeft een negatief effect op het begrotingsresultaat.
7. Voor de looncomponent zijn wij in de begroting 2016 voor het jaar 2017 uitgegaan van een index van 1,5%. Op basis van de inzichten, die in hoofdstuk 5 nader zijn toegelicht, gaan wij voor de begroting 2017 uit van een index van 2%. Dit heeft een negatief effect op het begrotingsresultaat.

Effecten meicirculaire 2016

8. Accres > op basis van de meicirculaire 2016 verwachten we voor 2017 en verder een positieve bijstelling van de algemene uitkering. Het accres voor 2017 is positief en corrigeert het negatieve effect van het negatieve accres 2016. In 2019 is er sprake van een negatief accres. Conform de uitgangspunten die wij geformuleerd hebben in de begroting 2016 worden de mutaties op het accres gemuteerd op het schommelfonds algemene uitkering zoals dat bij de begroting 2016 is ingesteld.

Het schommelfonds algemene uitkering ziet er na het verwerken van deze mutaties als volgt uit:

	2017	2018	2019	2020
Begroting 2016: instellen fonds	120.573	223.451	242.861	242.861
Perspectievennota 2016				
Ontwikkeling accres	37.127	0	-56.039	0
Verhoogde asielinstroom	0	0	0	0
Saldo schommelfonds 12 juli 2016	157.700	223.451	186.822	242.861

Verhoogde asielinstroom > Het rijk heeft extra uitgaven gedaan vanwege de hoge asielinstroom. Deze extra uitgaven hebben eerder geleid tot een hoger accres en daarmee voor extra algemene uitkering voor gemeenten. De extra uitgaven van het rijk die hebben geleid tot een hoger accres worden nu afgeroomd via de uitkeringsfactor om gedurende de jaren 2016 en 2017 de decentralisatie-uitkering Verhoogde Asielinstroom te voeden.

Herverdeelreserve > Gedeelte van de algemene uitkering dat niet aan de gemeenten wordt uitgekeerd, maar als reservering apart wordt gehouden. De verdeelreserve dient om onverwachte effecten bij de meting van maatstaven op te vangen. Op het moment dat maatstaven definitief zijn of geen onverwachte ontwikkelingen meer kunnen doormaken wordt de verdeelreserve verrekend.

VNG betalingen > In de algemene ledenvergadering van de VNG op 8 juni 2016 vindt besluitvorming plaats over betalingen vanuit het gemeentefonds aan de VNG. Deze mutatie betreft – onder voorbehoud van instemming door de VNG – de bedragen die in mindering komen op de algemene uitkering. De afspraak met de VNG is dat vanaf 1 januari 2018 uit het gemeentefonds alleen nog maar uitkeringen worden gedaan aan individuele gemeenten en niet meer aan derden, waaronder de VNG. De reden hiervoor is dat een rechtstreekse betaling uit het gemeentefonds aan derden niet in overeenstemming is met de Financiële-verhoudingswet (Fvw).

9. WOZ-waardering 2017/rekentarieven > Voor uitkeringsjaar 2017 wordt de waarde op peildatum 1 januari 2016 gehanteerd. Voor uitkeringsjaar 2016 wordt de waarde op peildatum 1 januari 2015 gehanteerd. Het verschil tussen die twee is de waardeontwikkeling gedurende 2015. Die ontwikkeling is als gemiddelde in het land volgens de circulaire + 3,0 % voor woningen en – 1,0 % voor niet-woningen. Voor uitkeringsjaar 2017 is in de meicirculaire het rekestarief aangepast door het ministerie van BZK.
10. In het bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom van 27 november 2015 is afgesproken dat wordt toegewerkt naar zogeheten BRP-straten in enkele gemeenten en dat deze vanaf 1 januari 2017 worden bekostigd via het gemeentefonds. Deze afspraak leidt tot een verschuiving van middelen via de algemene uitkering naar een decentralisatie-uitkering. Een inschrijving in de BRP is een voorwaarde voor een snelle doorstroom naar ofwel reguliere ofwel tijdelijke huisvesting. In de BRP-straten vindt na het verkrijgen van een verblijfsvergunning directinschrijving in de BRP plaats. Er wordt tevens gewerkt aan aanpassing van het Besluit BRP waardoor alle asielzoekers in deze BRP-straten kunnen worden ingeschreven. Dat betekent dat gemeenten AZC—bewoners met een vergunning niet meer hoeven in te schrijven.

11. De algemene uitkering wordt vanaf 2017 verhoogd in verband met een bijdrage in de beheerkosten van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT). De wet BGT is op 1 januari 2016 in werking getreden en op 1 januari zijn naar verwachting alle gemeenten aangesloten. In de wet BGT wordt aan gemeenten een belangrijk deel van de bijhouding van de grootschalige topografie opgedragen. De BGT is voor gemeenten een opvolger van de GBKN (Grootschalige Basiskaart Nederland) of een eigen GBK. De bijhouding van de GBKN door gemeenten werd, naast een eigen bijdrage, gefinancierd uit bijdragen van het Kadaster, netbeheerders en verkopen aan derden. De toevoeging aan het gemeentefonds strekt ter vervanging van deze vroegere bijdragen van derden.
12. De doeluitkering Brede impuls combinatiefuncties is naar beneden bijgesteld. Conform de afspraken zoals verwoord in hoofdstuk 5 “financiële uitgangspunten” wordt deze verwerkt als bijstelling op het begrotingsresultaat.
13. Rijk en gemeenten hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over een aanbod voor alle peuters. Met deze afspraken wordt alle peuters de mogelijkheid gegeven om naar een voorschoolse voorziening te gaan. Via de afspraken zetten gemeenten zich actief in om een aanbod te realiseren voor de groep peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag die nu niet naar een voorschoolse voorziening gaan.
Conform de afspraken zoals verwoord in hoofdstuk 5 “financiële uitgangspunten” wordt deze doeluitkering verwerkt als bijstelling op het begrotingsresultaat, omdat het hier gaat om algemene middelen. Tegelijkertijd nemen wij wel een PM-post op, omdat de kosten hiervoor nog niet inzichtelijk zijn en mogelijk samenhangen met de ombuiging die wij nog te realiseren hebben op peuterspeelzaalwerk.
14. Het rijk heeft het voornemen om de doeluitkering versterking peuterspeelzaalwerk te stoppen per 2018. Tegelijkertijd bouwt de onder 10. benoemde regeling voorschoolse voorziening peuters op. Hoewel er nog geen formeel besluit genomen is over het stopzetten van de regeling peuterspeelzaalwerk verwerken wij het voornemen van het rijk al wel in onze meerjarenraming.
15. De decentralisatie-uitkering Huishoudelijke Hulp Toeslag komt in 2017 te vervallen. De middelen hiervoor worden vanaf 2017 structureel toegevoegd aan WMO. Conform onze uitgangspunten wordt deze bijstelling budgettair neutraal verwerkt.
16. De uitkering voor decentralisatie AWBZ naar WMO daalt met € 16.000 in 2017. Vanaf 2018 wordt een stijging van de uitkering met € 77.000 voorzien. Conform onze uitgangspunten wordt deze bijstelling budgettair neutraal verwerkt.
17. De decentralisatie-uitkering jeugdzorg is bijgesteld. Conform onze uitgangspunten wordt deze bijstelling budgettair neutraal verwerkt.
18. De decentralisatie-uitkering participatiewet stijgt de komende jaren. Conform onze uitgangspunten wordt deze bijstelling budgettair neutraal verwerkt.

Voorstel:

Kennis nemen van de ontwikkeling van het begrotingsresultaat als gevolg van de reeds genomen besluiten en de effecten van de meicirculaire op basis van de financiële uitgangspunten die in hoofdstuk 5 zijn benoemd.

7. Overige onderwerpen

Uitdagingen die nog een plek moeten krijgen in de begroting

7.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk hebben wij de ontwikkeling van het begrotingsresultaat geschetst rekening houdend met reeds genomen besluiten en de effecten van de meicirculaire. Daarnaast zijn er overige onderwerpen die van invloed zijn op de ontwikkeling van het begrotingsresultaat in de komende jaren. In dit hoofdstuk lichten wij deze ontwikkelingen toe.

Overige onderwerpen	2017	2018	2019	2020
DU verhoogde asielinstroom	257.600	0	0	0
Kosten verhoogde asielinstroom	-257.600	0	0	0
Bijstellingen rente a.g.v. wijzigingen BBV	-400.000	-300.000	-100.000	-300.000
Investeringsplanning	pm	pm	pm	pm
Harens lyceum	0	0	0	pm
Aanpassingen bijdrage GR-en				
VRD	12.927	13.675	14.457	8.436
GGD	-9.660	-9.660	-9.660	-9.660
RUD	-28.625	-28.625	-28.625	-28.625
Terugboeken niet te realiseren ombuigingen				
Meerschapp Paterswolde	0	0	-35.000	-35.000
Gemeenschappelijke regelingen	0	-68.479	-68.479	-68.479
Leefbaarheidsfonds	pm	pm	pm	pm
Totaal effecten overige onderwerpen	-425.358	-393.089	-227.307	-433.328

7.2 Decentralisatie-uitkering verhoogde asielinstroom

Voor de decentralisatie-uitkering Verhoogde Asielinstroom is voor 2017 ongeveer € 190 miljoen beschikbaar. Op basis van de verwachte asielinstroom kan worden gerekend op een bedrag van ongeveer € 5.600 per opgevangen statushouder. De gemeente ontvangt deze decentralisatie-uitkering om hier kosten van te dekken. Het gaat om kosten aan eerstejaarsopvang, integratie en participatie van statushouders. Als gemeente Tynaarlo verwachten wij 46 statushouders in 2017. Dit betekent dat wij ook een decentralisatie-uitkering kunnen verwachten. Hier staat tegenover dat wij ook extra kosten gaan maken. Voor de verwachte decentralisatie-uitkering gaan wij voor 2017 uit van 46 statushouders. Hier zetten wij hetzelfde bedrag aan kosten tegenover, waarmee dit budgettair neutraal wordt verwerkt in deze perspectievennota.

7.3 Wijzigingen BBV

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wijzigt met ingang van de begroting 2017. In het volgende hoofdstuk hebben wij een uitgebreide toelichting op de wijzigingen opgenomen. Met name als gevolg van de wijzigingen met betrekking tot de toerekening van rente voorzien wij een grote negatieve bijstelling van de begroting in meerjarig perspectief. Deze negatieve bijstelling hebben wij opgenomen in onze meerjarenraming.

7.4 Investeringsplanning

In de nota activeren, waarderen en afschrijven die op 10 november 2015 door de raad is vastgesteld hebben wij opgenomen te gaan werken aan een investeringsplanning, waarbij in beeld wordt gebracht welke

- nieuwe investeringen of uitbreidingsinvesteringen de komende 10 jaar worden verwacht en een raming van de bijbehorende kapitaallasten.
- vervangingsinvesteringen en levensduurverlengende investeringen plaatsvinden na afloop van de economische levensduur van de geactiveerde investeringen.

Op dit moment werken wij aan het opstellen van deze investeringsplanning. Als gevolg van onder meer de wijzigingen van het BBV met betrekking tot het activeren van investeringen met een maatschappelijk nut en de gewijzigde rentetoerekening, is de investeringsplanning nog niet gereed.

Voor wat betreft investeringen in onder meer sportvoorzieningen als voetbalvelden en dergelijke inventariseren wij de komende periode tot aan de begroting wat onze rechten en plichten hiervoor zijn. Dergelijke investeringen zullen wij, op grond van het gewijzigde BBV, met ingang van 2017 moeten activeren en afschrijven. Dit zal een extra beslag leggen op de begroting, omdat hiervoor structurele dekking zal moeten worden gevonden.

In afwachting van het completeren van de investeringsplanning nemen wij voorlopig een pm-post op in onze meerjarenraming. Hierbij geven we nadrukkelijk het signaal af dat extra structurele middelen nodig zijn om in de toekomst aan onze verplichting te kunnen voldoen.

7.5 Harens Lyceum

In 2015 hebben we het accommodatiebeleid voor de kernen Eelde-Paterswolde, Vries en Tynaarlo in beeld gebracht. Daarnaast hebben we bij de vaststelling van de drie thema's op 8 december 2015 in de begroting al rekening gehouden met de ontwikkeling van het accommodatiebeleid in Zuidlaren voor wat betreft het basisonderwijs. Hiervoor hebben we in de begroting structurele middelen gereserveerd.

Met het voortgezet onderwijs hebben wij tot op heden nog geen rekening gehouden. In onze gemeente hebben wij één middelbare school, het Harens Lyceum, waar wij ook een huisvestingsplicht hebben. Deze plicht is vergelijkbaar met die wij hebben voor het basisonderwijs. Er zijn inmiddels gesprekken gevoerd met het Harens Lyceum. Op basis van deze gesprekken verwachten wij in de komende jaren een grote investering te moeten doen in de huisvesting van het Harens Lyceum. Dit betekent dat wij voor de kapitaallasten die uit deze investering voortvloeien in onze begroting structurele middelen moeten opnemen. De investering in het Harens Lyceum wordt niet eerder voorzien dan 2020, wat zou betekenen dat de kapitaallasten vanaf 2021 een beslag leggen op onze begroting. In onze meerjarenraming nemen we hier voorlopig een pm-post op. Deze zullen wij 'op geld' zetten zodra meer duidelijkheid bestaat over de omvang van de investering en het tijdpad.

7.6 Aanpassingen bijdrage gemeenschappelijke regeling

De bijdrage van de gemeente aan de verschillende gemeenschappelijke regelingen wordt vastgesteld aan de hand van de begroting van de desbetreffende gemeenschappelijke regeling. In de afgelopen periode zijn de begrotingen 2017 van de GR-en aan de gemeenteraad aangeboden. De aanpassingen van de financiële bijdragen aan de GR-en zijn hier verwerkt en worden, overeenkomstig onze uitgangspunten, gemuteerd op het begrotingsresultaat.

7.7 Terugboeken niet te realiseren ombuigingen

Voor het Meerschapp Paterswolde hebben wij een nog te realiseren ombuiging vanaf 2019 van € 35.000. Deze ombuiging kan niet worden gerealiseerd en daarom wordt deze nu teruggeboekt.

Daarnaast hebben wij in onze brief van 12 april 2016, waarin wij de verbinding hebben gelegd tussen de jaarrekening en de perspectievennota, aangegeven dat wij risico's zien ten aanzien van de

haalbaarheid van de ombuigingen die zijn geformuleerd voor de gemeenschappelijke regelingen. Binnen cluster 0 bestaat er een nog te realiseren ombuiging op de gemeenschappelijke regelingen van € 68.000 vanaf 2018. Omdat op dit moment er geen sprake is van overeenstemming tussen de deelnemende gemeenten in de verschillende gemeenschappelijke regelingen voor wat betreft het opleggen van taakstellingen aan gemeenschappelijke regelingen boeken wij deze ombuiging terug om een realistisch beeld van ons begrotingsresultaat weer te geven.

Binnen VDG-verband is overleg opgestart over het opleggen van taakstellingen aan gemeenschappelijke regelingen. Wanneer hier meer duidelijkheid over is, zullen wij onze begroting hierop aanpassen.

7.8 Leefbaarheidsfonds

Op 17 maart 2015 heeft de raad besloten het Leefbaarheidsfonds Tynaarlo beschikbaar te stellen ter stimulering van lokale activiteiten, projecten en (instandhouding) van voorzieningen die een bijdrage leveren aan het behoud en/of verbetering van de leefbaarheid in de gemeente Tynaarlo. Voor 2015 is een bedrag van € 50.000 beschikbaar gesteld. In dat jaar is € 9.604 uitgegeven. De raad heeft op 8 maart 2016 kennis genomen van de evaluatie van het Leefbaarheidsfonds over 2015 en het restant van het bedrag van € 50.000, zijnde een bedrag van € 40.396 is naar 2016 overgeheveld voor de voortzetting van het Leefbaarheidsfonds.

Op dit moment is ongeveer € 4.000 uitgegeven in 2016. Dat wil zeggen dat het subsidieplafond van € 40.396 nog lang niet is bereikt. Daarom vinden wij het nu ook te vroeg om in de begroting structureel middelen op te nemen voor het Leefbaarheidsfonds. Bij het opstellen van de najaarsbrief 2016 zullen wij de uitputting van het budget 2016 opnieuw beoordelen en indien nodig voorstellen doen om het restant van het budget over te hevelen naar 2017, dan wel voor het Leefbaarheidsfonds in de begroting structureel middelen op te nemen.

Voorstel:

Kennis nemen van de ontwikkeling van het begrotingsresultaat als gevolg van de in dit hoofdstuk beschreven thema's.

8. Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Wijzigingen met een grote impact op de begroting van Tynaarlo

8.1 Inleiding

De huidige BBV stamt uit 2004. Bij de invoering van het BBV lag de nadruk op het vergroten van het proces van begroting en verantwoording en het versterken van de positie van de raad. Als gevolg van de wijzigingen bij de invoering van het BBV is de betrokkenheid van de raad vergroot. Na 10 jaar zijn er ontwikkelingen die vragen om vernieuwing van het BBV.

In 2014 heeft een door de VNG ingestelde adviescommissie een rapport uitgebracht over de vernieuwing van het BBV. De adviezen hebben betrekking op een breed spectrum van onderwerpen met als rode draad het versterken van de horizontale sturing en verantwoording door de raad. Voor de uitwerking van de adviezen van de commissie is een stuurgroep (onder leiding van min. BZK) ingesteld. De uitwerking van de adviezen zijn opgenomen in de "hoofdlijnen vernieuwing BBV" van juni 2015.

8.2 Kader voor vernieuwing van het BBV

8.2.1 Ontwikkelingen van het BBV

De doelen van het BBV dat sinds 2004 geldt, waren:

- Aandacht voor maatschappelijke effecten van programma's;
- Aandacht voor beleidsuitgangspunten van beheersmatige aspecten;
- Aandacht voor de financiële positie van gemeenten/provincies;
- Voorschriften hebben betrekking op de door raad benodigde informatie (sturing op hoofdlijnen);
- Informatie voor college voor uitvoering;
- Opzet van P&C-producten in financieel en beleidsmatig deel;
- Paragraaf weerstandsvermogen.

8.2.2 Belang van vernieuwing van het BBV

De constatering na 10 jaar BBV is dat de financiële stukken (begroting en jaarrekening) nog weinig toegankelijk zijn voor anderen dan financieel deskundigen. Daarnaast zijn er nog een aantal ontwikkelingen die ook het belang van vernieuwing onderstrepen, waaronder:

- De wens de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken: daarvoor is meer en gemakkelijker inzicht in begroting en verantwoording nodig;
- De wens tot betere financiële vergelijkbaarheid. Gemeenten moeten vergelijkingen kunnen maken met andere gemeenten, om beslissingen daar aan af te wegen;
- Op de democratische rollen van de raad en de vergelijkbaarheid komt druk te staan door de drie decentralisaties;
- Als gevolg van grotere onzekerheden in vergelijking tot de periode dat het huidige BBV tot stand kwam, is er meer behoefte aan inzicht in de financiële positie van gemeenten en daaraan verbonden risico's;
- De wens van gemeenten meer inzicht te hebben in elkaars financiële positie, om tijdig te kunnen bijsturen als de financiële situatie daar aanleiding toe geeft (om te voorkomen dat gemeenten een beroep moeten doen op steun uit het gemeentefonds);
- Toenemende belangstelling voor verslaggeving in de publieke sector;
- Vragen rond de huidige praktijk van het rechtmatigheidstoezicht.

8.3 Wijzigingen van het BBV

Op 5 maart 2016 is het wijzigingsbesluit BBV vastgesteld. Het BBV wijzigt hierdoor op een aantal punten. De wijzigingen van het BBV richten zich op:

1. Een uniforme indeling in taakvelden;
2. Een uniforme basisset van beleidsindicatoren;
3. Een uniforme basisset van financiële kengetallen;
4. Verbeterde informatie over verbonden partijen;
5. Inzicht in de overheadkosten;
6. Enkele aanpassingen van het stelsel van baten en lasten.

In dit hoofdstuk van de perspectivennota worden de verschillende wijzigingen toegelicht, inclusief de effecten voor Tynaarlo en voorstellen gedaan, daar waar de gemeente een keuze heeft.

8.3.1 Een uniforme indeling in taakvelden (uitvoeringsinformatie)

Huidige situatie

In het huidige BBV wordt een onderscheid gemaakt naar doelgroepen die ieder hun eigen sturingsinformatie moeten krijgen. Zo stuurt de raad op clusters, met sturingsinformatie op een hoog aggregatieniveau. Het college heeft voor de sturing van de uitvoering van de clusterbegroting de programmabegroting met een meer gedetailleerdere indeling. Voor de (administratieve) aansturing wordt een nog meer gedetailleerde indeling gehanteerd in producten.

Gemeenten zijn vrij in de indeling van de begroting in clusters, programma's en producten. De huidige begrotingsindeling van de gemeente Tynaarlo wordt gehanteerd vanaf de begroting 2011, toen de 30 destijds gehanteerde programma's werden opgenomen in tien clusters.

Door de vrijheid die gemeenten hebben bij het indelen van hun begroting zijn er op basis van de gemeentelijke administraties geen directe op landelijk niveau aggregerbare financiële gegevens over taken en activiteiten beschikbaar. Om te kunnen voldoen aan de behoefte van verschillende derde gebruikers (bijvoorbeeld CBS, departementen, BZK in verband met het onderhoud van het gemeentefonds) moeten gemeenten zogenaamde lv3-gegevens (informatie voor derden) aanleveren aan de hand van een matrix met voorgeschreven lv3-functies en kosten. Hiervoor moet een extra vertaalslag worden gemaakt vanuit de financiële administratie van de gemeente.

Wijzigingen BBV

Een betere vergelijkbaarheid van baten en lasten die verbonden zijn aan verschillende taken is in het belang van de raad, die deze informatie kan benutten voor de eigen sturing op prioriteiten. De informatie dient aan te sluiten op de behoefte van gemeenten. En een brede beschikbaarheid van deze gegevens stelt derden in staat zelf vergelijkingen te maken. Dit zal bijdragen aan een grotere transparantie van het proces rond begroting en verantwoording en een grotere betrokkenheid van alle belanghebbenden.

Met ingang van 2017 is het verplicht dat de ramingen (begroting) en realisatiecijfers (jaarrekening) in het kader van de begrotingsuitvoering opgesteld worden aan de hand van een verplichte set taakvelden. Een taakveld is een eenheid waarin programma's worden onderverdeeld. De taakvelden zijn op hoofdlijnen te vergelijken met de huidige programma's. De taakvelden worden vervolgens samengevoegd naar een aantal hoofdstukken (te vergelijken met de huidige clusterindeling).

Gemeenten zijn op grond van het nieuwe BBV niet verplicht de indeling in hoofdstukken en taakvelden te volgen, maar kunnen deze naar eigen inzicht clusteren. De clustering vindt plaats op basis van de sturing die raad en college willen voeren. De informatie op basis van hoofdstukken en taakvelden dient wel beschikbaar te zijn voor aanlevering ten behoeve van derden om de onderlinge transparantie en vergelijkbaarheid te bevorderen, bijvoorbeeld in de vorm van een conversietabel als bijlage bij de begroting en jaarrekening.

Voorstel gemeente Tynaarlo vanaf 2017

Hoewel de indeling van het nieuwe BBV in hoofdstukken en bijbehorende taakvelden niet verplicht wordt gesteld om te hanteren in de begroting en jaarrekening van de gemeente, wordt voorgesteld deze indeling wel vanaf begrotingsjaar 2017 te hanteren in plaats van de huidige clusterindeling. Wij hebben de nieuwe hoofdstuk indeling vergeleken met de huidige clusterindeling en op hoofdlijnen

komt deze overeen. Natuurlijk is er wel sprake van enkele verschuivingen, maar deze zijn in het licht van de ontwikkelingen logisch te noemen. Met de nieuwe indeling komen we maximaal tegemoet aan de verbetering van de transparantie en vergelijkbaarheid van onze begroting met die van andere gemeenten.

In bijlage 1 bij deze perspectievennota is schematisch weergegeven hoe de huidige clusterindeling overgaat in de nieuwe indeling van de begroting.

Voorstel

Instemmen met het hanteren van de hoofdstuk- en taakveldenindeling zoals deze door het ministerie van BZK voor het verstrekken van de uitvoeringsinformatie is vastgesteld als basis voor het inrichten van de begroting, jaarrekening en overige P&C-producten van de gemeente Tynaarlo vanaf begrotingsjaar 2017.

8.3.2 Een uniforme basisset van beleidsindicatoren

Het wordt steeds belangrijker voor gemeenten om te kunnen sturen op basis van meetbare gegevens. Gemeenten moeten bij de besteding van de beschikbare middelen goed onderbouwde keuzes maken om te kunnen bijsturen als de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

Om te realiseren dat de resultaten van de beleidsmatige inspanning van de gemeente meer inzichtelijk worden en een grotere rol in de begrotings- en verantwoordingscyclus gaan spelen, schrijft het BBV met ingang van de begroting 2017 voor dat de begroting per cluster (of hoofdstuk), naast de doelstelling en de beoogde maatschappelijke effecten, ook beleidsindicatoren bevat die voor de beleidsdoelstelling relevant zijn. Door een werkgroep onder leiding van de VNG en KING is een basisset van beleidsindicatoren ontwikkeld. Deze basisset bestaat uit verplichte beleidsindicatoren en facultatieve beleidsindicatoren. In de basisset ligt de nadruk op outcome-indicatoren, waardoor de indicatoren door de raad kunnen worden gebruikt voor sturing op maatschappelijke effecten. De beleidsindicatoren worden niet genormeerd door andere overheden.

Het doel van de indicatoren is: meer transparantie, een betere vergelijkbaarheid tussen gemeenten en het relateren van de maatschappelijke effecten aan de begroting. De indicatoren zijn getoetst aan de volgende uitgangspunten:

- De indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontale toezicht en stellen de raad in staat te sturen op maatschappelijke effecten. Daarmee lopen ze parallel aan de opzet van de drie W-vragen in de begroting (Wat willen we bereiken?; Wat gaan we daarvoor doen?; Wat mag het kosten?).
- De indicatoren zijn in alle gemeenten van toepassing.
- De indicatoren zijn gebaseerd op reeds bestaande landelijke bronnen, zodat er geen extra uitvraag bij gemeenten nodig is en alle gemeenten automatisch deelnemen aan de indicatorenlijst.
- De indicatoren zijn afkomstig uit bestaande bronnen, waarvan de beschikbaarheid gegarandeerd lijkt.
- De indicatoren zijn actueel, worden met regelmaat gepubliceerd en kunnen binnen deze termijn ook een verandering laten zien.
- De basisset indicatoren uit de Monitor Sociaal Domein wordt overgenomen.

In de begroting 2017 zullen wij de verplichte indicatoren in ieder geval opnemen. Voor wat betreft de facultatieve indicatoren zullen wij nader onderzoeken welke van deze indicatoren een toegevoegde waarde hebben voor de begroting en verantwoording. Deze indicatoren zullen dan ook een plaats krijgen in onze begroting.

8.3.3 Een uniforme basisset van financiële kengetallen

Voor de financiële positie, het meerjarig beeld van baten en lasten, inclusief de onzekerheid die daarbij hoort, is het van belang dat de begroting structureel sluit, de meerjarenraming sluit en een inschatting wordt gemaakt van de wendbaarheid van de begroting. Om een beter beeld te krijgen van de financiële positie van de gemeente is met ingang van de begroting 2016 en jaarrekening 2015 een uniforme basisset van financiële kengetallen opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De volgende financiële kengetallen worden verplicht opgenomen:

- Netto schuldquote;
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

De financiële kengetallen zijn niet genormeerd. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2016 en jaarrekening 2015 hebben wij een beoordeling van de financiële kengetallen opgenomen, waarbij de kengetallen ten opzichte van elkaar worden beoordeeld.

8.3.4 Verbeterde informatie over verbonden partijen

Gemeenten besteden steeds meer taken uit aan verbonden partijen. Niet alleen voor de uitvoering van de publieke taak, maar bijvoorbeeld ook voor ambtelijke samenwerkingen. Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de taken die zij door verbonden partijen laten uitvoeren. Daarom is het van belang dat de raad in het proces van begroting en verantwoording de benodigde informatie krijgt om de bijdrage van verbonden partijen aan de realisatie van de programma's en daarmee gepaard gaande risico's kan beoordelen en laten meewegen in het proces van sturing en verantwoording.

Het nieuwe BBV is erop gericht meer inzicht in de verbonden partijen en de prestaties van deze verbonden partijen te krijgen. De informatie dient op een dusdanige wijze in de begroting en jaarrekening te worden opgenomen dat de raad zich bij de besluitvorming over de begroting een goed oordeel kan vormen over de bijdrage van de verbonden partij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen en de financiële risico's van de verbonden partij.

De paragraaf verbonden partijen wordt zoveel mogelijk beperkt tot de financiële aspecten van de verbonden partijen. Een deel van de informatie over de verbonden partijen dient te worden opgenomen in de nota verbonden partijen. Deze nota bevat de kaders, die over het algemeen een langere periode van kracht zijn. Het is dan ook niet noodzakelijk deze jaarlijks in de begroting en/of jaarrekening opnieuw vast te stellen.

In de hoofdstukken (clusters) dient te worden opgenomen in welke mate het realiseren van de doelstellingen afhankelijk is van (de) verbonden partij(en). In de begroting dient te worden aangegeven wanneer er belangrijke risico's bekend zijn dat de beleidsdoelstellingen niet worden gerealiseerd door een verbonden partij, met vermelding van mogelijke oorzaken daarvan en welke maatregelen hierop worden genomen. Bij meerjarige beleidsdoelstellingen wordt hierbij tevens een inschatting gemaakt voor de komende jaren. In de jaarrekening dient te worden vermeld welke beleidsdoelstellingen niet zijn gerealiseerd door de verbonden partij, met vermelding van oorzaken daarvan.

In de paragraaf verbonden partijen dienen de volgende verbonden partijen te worden opgenomen:

- Gemeenschappelijke regelingen waarin wordt deelgenomen;
- Stichtingen en verenigingen waarin een financieel en bestuurlijk belang is;
- Coöperaties en vennootschappen waarin een financieel en bestuurlijk belang is;
- Overige verbonden partijen.

In de paragraaf verbonden partijen dient in ieder geval te worden vermeld:

- De wijze waarop de gemeente met de organisatie bestuurlijk en financieel is verbonden;
- De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het eind van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- De materiële financiële risico's met een verwijzing naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Op hoofdlijnen zijn onze nota verbonden partijen en de paragraaf verbonden partijen in lijn met de nieuwe voorschriften van het BBV. In de begroting 2017 zal de paragraaf verbonden partijen verder worden geoptimaliseerd naar de nieuwe vereisten. Ook zullen we onze nota verbonden partijen opnieuw beoordelen en indien nodig een geactualiseerde versie aan de raad voorleggen.

8.3.5 Inzicht in de overheadkosten

Huidige situatie

In de huidige systematiek van de gemeente Tynaarlo worden de overheadkosten verantwoord op de 'interne dienst' en vervolgens door middel van een opslag op de loonkosten doorberekend aan de programma's, grondexploitatie en projecten. Dit is een systematiek die door de meeste gemeenten op dit moment gehanteerd wordt.

Wijzigingen BBV

Geconstateerd is dat de hierboven beschreven werkwijze tot gevolg heeft dat de raad weinig controle heeft op de overheadkosten. De raad autoriseert alleen de kosten van de exploitatie en heeft daarmee geen inzicht in en geen zeggenschap over de hoogte en de samenstelling van de overheadkosten.

Met ingang van 2017 worden de overheadkosten opgenomen in een apart overzicht van de kosten van overhead. De overheadkosten krijgen een eigen plaats in de programmabegroting. De overheadkosten worden niet langer via een opslag op de loonkosten doorberekend aan de programma's. Dit heeft onder andere tot gevolg dat de overheadkosten beter kunnen worden vergeleken door de raad en andere geïnteresseerden.

Op de programma's worden met ingang van 2017 nog alleen de loonkosten van de medewerkers van het primaire proces verantwoord.

Projecten en grondexploitaties

Aan projecten en grondexploitaties worden wel overheadkosten toegerekend. De wijze waarop de overhead wordt toegerekend, dient door de raad te worden vastgesteld. Wij zullen hiertoe in de begroting 2017 een voorstel doen. Deze berekeningswijze dient ook te worden opgenomen in de financiële verordening van de gemeente.

De overhead die aan projecten en grondexploitatie wordt toegerekend, wordt vanaf 2017 als een bate verantwoord op het taakveld 'ondersteuning organisatie'.

Kostendekking

In de programma's worden alleen nog de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het centraal begroten en verantwoorden van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden de tarieven te bepalen. Dit geldt onder andere voor leges, rioolheffing en reinigingsheffing.

Met ingang van de begroting 2017 wordt in de paragraaf lokale heffingen opgenomen hoe de tarieven worden berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt.

8.3.6 Aanpassingen van het stelsel van baten en lasten

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Huidige situatie

Bij de totstandkoming van het BBV in 2004 is met betrekking tot het activeren van investeringen onderscheid gemaakt tussen investeringen met economisch nut en investeringen met maatschappelijk nut. Materiële vaste activa hebben een economisch nut als ze verhandelbaar zijn en/of ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Materiële vaste activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut genereren geen middelen, maar vervullen wel duidelijk een publieke taak (bijvoorbeeld wegen, water en groenvoorzieningen). Er is toen voor gekozen dat investeringen met een maatschappelijk nut niet verplicht hoefden te worden geactiveerd. Bij die keuze speelde onder andere een rol dat het gaat om activa die duurzaam zo bestemd zijn en het verplicht activeren niet zou bijdragen aan het inzicht in de financiële positie.

De adviescommissie heeft de volgende nadelen aan de huidige werkwijze met betrekking tot investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut geconstateerd:

- Omdat gemeenten vrij zijn om investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut al dan niet te activeren, bestaan er grote verschillen in de wijze waarop hiermee wordt omgegaan. Dit bemoeilijkt de onderlinge vergelijkbaarheid.
- Als investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut niet worden geactiveerd, betekent dit dat de kosten van de investering in één keer ten laste komen van de begroting in het jaar waarin de investering wordt gedaan. Uit de begroting blijkt niet in welke mate in de vorming van reserves rekening wordt gehouden met vervangingskosten. De vervangingskosten kunnen hierdoor vooruit worden geschoven.

In de gemeente Tynaarlo zijn investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut in de meester gevallen niet geactiveerd, maar is de investeringslast direct in de exploitatierekening verwerkt, bijvoorbeeld als onderdeel van incidenteel nieuw beleid.

Wijzigingen BBV

Met ingang van 2017 wordt het verplicht om investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut te activeren, net als investeringen met economisch nut. Hierdoor komen de kosten van de investeringen ten laste van de burgers en bedrijven die er profijt van hebben. Tevens wordt een betere vergelijkbaarheid van de kosten tussen gemeente verkregen. De enige uitzondering op het verplicht activeren zijn kunstvoorwerpen met een cultuur-historische waarde. Deze mogen niet worden geactiveerd.

De activeringsverplichting geldt voor alle investeringen vanaf 2017. De investeringen die in eerdere jaren al door gemeenten zijn gedaan en rechtstreeks ten laste van rekeningresultaat zijn gebracht, worden niet alsnog geactiveerd. Dit betekent dus dat pas over 30 tot 40 jaar alle investeringen op een gelijke manier worden afgeschreven. De financiële vergelijkbaarheid zal ook geleidelijk verbeteren.

In de jaarrekening blijft het onderscheid tussen investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut bestaan, omdat investeringen met economische nut over het algemeen zelfstandig vervreemdbaar zijn en daardoor hun actuele waarde kunnen opleveren.

Nota activeren, waarderen en afschrijven

In de nota activeren, waarderen en afschrijven die door de raad op 10 november 2015 is vastgesteld is geanticipeerd op bovenstaande wijziging van het BBV. In de gemeente Tynaarlo worden investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut vanaf 2016 geactiveerd en afgeschreven, tenzij de raad een ander besluit heeft genomen.

Sturen op EMU-saldo

Het EMU-saldo is het totaal aan inkomsten minus uitgaven van de rijksoverheid, sociale fondsen en lokale overheden (onder andere gemeenten, provincies en waterschappen). Als de uitgaven hoger zijn dan de inkomsten spreken we van een EMU-tekort. Rijk en decentrale overheden hebben afgesproken dat decentrale overheden tezamen een EMU-tekort morgen hebben van maximaal 0,5% van het bruto binnenlands product (BBP).

Het Rijk stelt vervolgens periodiek vast (in overleg met decentrale overheden) wat het maximale aandeel hiervan mag zijn van respectievelijk gemeenten, provincies en waterschappen. Vervolgens stelt het Rijk op basis hiervan per individuele decentrale overheid een referentiewaarde vast. De referentiewaarde voor het eerstvolgende begrotingsjaar wordt in de septembercirculaire bekendgemaakt.

De wet Houdbare overheidsfinanciën geeft het Rijk de mogelijkheid om maatregelen te treffen als decentrale overheden hun gezamenlijke norm overschrijden en er meerjarig geen zicht is op verbetering. Het kan hierbij gaan om het faseren van investeringen of (als ultimum remedium) het korten van het Gemeente- en/of Provinciefonds. Rijk en decentrale overheden hebben afgesproken dat er deze kabinetsperiode geen maatregelen getroffen zullen worden bij een overschrijding.

Wijzigingen BBV

De berekening van het EMU-saldo vindt plaats op zogeheten transactiebasis (kaststelsel). Gemeenten hanteren een stelsel van baten en lasten en de sturing vindt ook op basis van dit stelsel plaats. Daardoor krijgt het EMU-saldo in de begrotings- en verantwoordingscyclus niet de aandacht die nodig is. Voor gemeenten is het van belang of met het berekende EMU-saldo, de berekende referentiewaarde van het EMU-saldo (meerjarig) wordt overschreden. Omdat het overschrijden van de marco-norm consequenties kan hebben, is het voor de gemeente van belang meerjarig op de individuele referentiewaarde te sturen.

Om het genoemde inzicht te verkrijgen dient vanaf de begroting 2017 een geprognosticeerde balans voor het begrotingsjaar en de drie daarop volgende jaren te worden opgenomen en daarbij de berekening van het EMU-saldo. Door het opnemen van de geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte.

De geprognosticeerde balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. Het geldende aandeel in het EMU-saldo kan hieruit worden afgeleid: de som van de mutaties van de vaste en vlottende financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld. Eventueel dient nog een correctie te worden toegepast voor alle balansmutaties die niet het gevolg zijn van economische transacties, zoals de boekwinst op aandelen.

Het EMU-saldo moet op grond van het nieuwe BBV worden opgenomen in een begrotingsparagraaf, in de meerjarenraming en in een paragraaf in het jaarverslag.

Rentetoerekening

Door de wijzigingen van het BBV en de invoering van de vennootschapsbelasting (Vpb) voor de lagere overheden is de toerekening van rente een belangrijk aandachtspunt. De commissie BBV heeft in maart 2016 een notitie uitgebracht met stellige uitspraken en aanbevelingen met betrekking tot de toerekening van rente door gemeenten. De stellige uitspraken van de commissie BBV zijn leidend. Bij de aanbevelingen gaat het om uitspraken die 'steun en richting geven aan de praktijk'. De wijzigingen met betrekking tot rentetoerekening hebben een grote impact op de begroting van de gemeente.

Huidige systematiek

Toerekening aan programma's

In de huidige systematiek van de gemeente Tynaarlo wordt rente toegerekend over de investeringen (boekwaarde per 1-1 van het boekjaar). Het percentage rente dat wordt toegerekend is het percentage dat was vastgesteld op het moment dat de investering is gedaan. Zo zijn er investeringen waaraan 6% rente wordt toegerekend, maar ook investeringen waaraan 3,5% (huidige interne rente)

wordt toegerekend. Deze rente is een last voor het desbetreffende programma en een bate voor de algemene dienst. Op het totaal begrotingsresultaat is het effect nihil.

Uitzondering hierop zijn investeringen waarvan de kapitaallasten (rente + afschrijving) worden gedekt uit specifiek hiervoor gevormde reserves, programma's met 100% kostendekkendheid (riolering en reiniging) en de grondexploitaties. Afhankelijk van de specifieke situatie kan het zijn dat in de meerjarenraming rekening is gehouden met een voordelig effect van de toerekening van de rente op het begrotingsresultaat van de gemeente.

De huidige interne rente bedraagt 3,5% en is gebaseerd op de omslagrente en een risico-opslag.

Rente over het eigen vermogen

Hoe wordt omgegaan met rentetoerekening over het eigen vermogen (reserves) is vastgelegd in de nota reserves en voorzieningen uit 2014. De rente over het eigen vermogen wordt deels toegevoegd aan specifieke reserves (bv. ter dekking van kapitaallasten), deels toegevoegd aan Argi (rente over de Argi en Arca) en deels toegevoegd aan de exploitatie (rente over de Armi).

Wijzigingen BBV

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er toe geleid dat in het wijzigingsbesluit BBV is opgenomen dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Omdat de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten het uitgangspunt is voor de aanpassingen van het BBV is hier sprake van een verplichting.

Inzicht

Om ervoor te zorgen dat in de begroting en verantwoording de totale rentelasten en de daaraan gekoppelde financieringsbehoefte inzichtelijk zijn, schrijft het nieuwe BBV voor dat de paragraaf financiering inzicht geeft in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. Deze informatie zullen wij vanaf de begroting 2017 dan ook opnemen in de paragraaf financiering.

Rentetoerekening aan taakvelden

In het 'oude' BBV was vrijgelaten op welke wijze de gemeente haar rentepercentage bepaalde. In Tynaarlo is het huidige percentage bepaald op 3,5%. Er wordt gewerkt met integrale financiering: de financieringsbehoefte wordt voor de totale gemeente bepaald en op basis daarvan worden leningen aangetrokken. Er is daarmee geen sprake van projectfinanciering, waarbij leningen specifiek voor een investering of grondexploitatie worden aangetrokken.

De commissie BBV heeft in haar notitie 'Rente' een stellige uitspraak gedaan met betrekking tot het bepalen van het rentepercentage dat moet worden toegerekend aan taakvelden.

Vanaf 2017 dient de rente die wordt doorbelast, te worden toegerekend op basis van een omslagrente. De basis hiervoor is de boekwaarde van de activa die bij de taakvelden hoort. Deze omslagrente wordt berekend door de werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa. Deze omslagrente mag op een veelvoud van een half procent worden afgerond, om aanpassingen van geringe omvang in door toerekening bij mutaties in de omslagrente te voorkomen. Daarom wordt voorgesteld als uitgangspunt te hanteren dat de omslagrente naar boven op een half procent wordt afgerond.

De nieuwe berekeningswijze voor de omslagrente leidt tot een ander percentage dan waar wij eerder in onze begroting rekening mee hielden. De rente die wij aan de taakvelden mogen toerekenen is een stuk lager dan de 3,5% waar wij eerder mee rekenden.

Voorstel

Voor de toerekening van rente aan taakvelden de berekende omslagrente naar boven af te ronden op 0,5%.

Rentetoerekening aan grondexploitaties

In maart 2016 heeft de commissie BBV de notitie 'Grondexploitaties' uitgebracht. Hierin is een stellige uitspraak opgenomen voor wat betreft de rente die moet worden toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE). De rente moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Het is niet toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen aan de BIE. De reden voor deze wijziging van de toe te rekenen rente is dat hiermee aansluiting is gevonden op de Wet Vennootschapsbelasting die vanaf 2016 voor lagere overheden van toepassing is.

Omdat binnen Tynaarlo gewerkt wordt met integrale financiering wordt de aan de BIE toe te rekenen rente met ingang van 2017 als volgt bepaald: het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen.

In de begroting 2016 was al rekening gehouden met een wijziging van de rentetoerekening aan de BIE. Destijds gingen wij er nog vanuit dat de rente die aan de BIE kon worden toegerekend gelijk zou zijn aan de omslagrente van 2,8%. Op basis van de stellige uitspraak van de commissie BBV blijkt de rente die aan de BIE kan worden toegerekend lager te zijn. Dit zal een negatief effect hebben op het begrotingsresultaat.

Rente over het eigen vermogen

Op dit moment wordt rente toegerekend over het eigen vermogen. Deze systematiek creëert een fictieve rentelast en de commissie BBV is van mening dat dit leidt tot het 'opblazen' van de programmalasten en daarmee ten koste gaat van de eenvoud en transparantie. De commissie BBV adviseert om vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en de transparantie geen rente meer te berekenen over het eigen vermogen.

Voorstel

Instemmen met het volgen van het advies van de commissie BBV en met ingang van 2017 geen rentevergoeding meer te berekenen over het eigen vermogen.

Dit betekent dat er vanaf 2017 geen rente meer wordt toegevoegd aan de Argi en specifieke bestemmingsreserves.

Gevolgen voor de begroting vanaf 2017

De wijzigingen van het BBV met betrekking tot de rentetoerekening hebben een belangrijk effect op de begroting van de gemeente. Omdat er geen sprake is van een overgangsrecht, waarbij eerder opgenomen rentetoerekeningen op basis van hogere rentepercentages mogen blijven bestaan, dienen alle rentetoerekeningen aan investeringen te worden aangepast naar de nieuwe richtlijnen. Rentetoerekening is een complexe materie. Wij proberen op hoofdlijnen aan te geven wat de belangrijkste gevolgen zijn voor de begroting vanaf 2017.

De genoemde bedragen zijn een inschatting van de effecten op hoofdlijnen. De exacte doorrekening maken wij bij het opstellen van de begroting 2017. Omdat de effecten groot zijn en van grote invloed zijn op het begrotingsresultaat vinden wij het belangrijk nu al hierover informatie te verstrekken.

Rentetoerekening aan de grondexploitaties

De rente die wij aan de grondexploitaties mogen toerekenen is lager dan waar wij in de begroting rekening mee hebben gehouden. De aan de grondexploitaties toegerekende rente is een bate voor de begroting van de gemeente. Nu een lager percentage dient te worden toegerekend wordt de bate voor de begroting van de gemeente lager. Dit heeft een negatief effect op de begroting.

Rentetoerekening aan het eigen vermogen

De rente die aan het eigen vermogen wordt toegerekend vormt een fictieve last in de begroting. Wij stellen, in lijn met het advies van de commissie BBV, voor vanaf 2017 geen rente meer toe te rekenen aan het eigen vermogen. Dit betekent dat de last die wij hiervoor in onze begroting hebben opgenomen komt te vervallen. Dit heeft een positief effect op het begrotingsresultaat.

Rentetoevoeging van de Armi aan de exploitatie

De rente die aan de Algemene reserve met Inkomensfunctie (Armi) wordt toegerekend wordt weer toegevoegd aan de exploitatie. Nu de rentetoe rekening aan de Armi niet meer plaatsvindt, omdat er geen rente meer wordt toegevoegd aan het eigen vermogen, vervalt ook de rentetoevoeging van de Armi aan de exploitatie. Dit heeft een negatief effect op het begrotingsresultaat.

Bespaarde rente

De bespaarde rente is het verschil tussen de rente die aan investeringen (en daarmee programma's) wordt toegerekend en de werkelijk betaalde rente op de langlopende leningen die de gemeente heeft. De rente die aan investeringen mag worden toegerekend wordt een stuk lager (een eerste berekening gaat uit van 1,5%). Voor investeringen, waarvan wij de kapitaallasten dekken uit de lopende begroting heeft de wijziging van het rentepercentage geen effect. De bate en last zijn voor een even hoog bedrag opgenomen.

Echter, in een aantal specifieke gevallen is er wel sprake van een effect op de begroting:

- De rente die wordt toegerekend aan de programma's riolering en reiniging wordt lager. Dit betekent dat er minder kosten worden toegerekend aan deze twee programma's. Een lagere kostentoe rekening aan deze programma's heeft tot gevolg dat de bate voor de algemene dienst lager wordt. Wij hebben als gemeente veel geïnvesteerd in riolering. De lagere rentetoe rekening aan deze programma's heeft een negatief effect op de begroting.
- Investeringen waarvan de kapitaallasten worden gedekt uit een reserve: de kapitaallast op het desbetreffende programma wordt lager, omdat het rentepercentage naar beneden wordt bijgesteld. In de begroting hebben wij rekening gehouden met een renteopbrengst uit de reserve. Deze wordt lager, omdat het rentepercentage lager wordt. Dit heeft een negatief effect op de begroting.

Investeringen accommodatiebeleid

In de begroting is rekening gehouden met investeringen in het accommodatiebeleid (themaboekje 8 december 2015) in de jaren na 2016. Bij de bepaling van het structurele budget dat benodigd is voor de dekking van de kapitaallasten is nog gerekend met een percentage van 3,5%. De renteopbrengst als gevolg van rentetoe rekening aan de investeringen was, conform de huidige werkwijze, nog niet in de begroting opgenomen. Het benodigde budget ter dekking van de kapitaallasten kan naar beneden worden bijgesteld. Dit heeft een positief effect op de begroting.

Investeringen beheer en onderhoud openbare ruimte

In de begroting is rekening gehouden met investeringen in de openbare ruimte (themaboekje 8 december 2015) in de jaren na 2016. Bij de bepaling van het structurele budget dat benodigd is voor de dekking van de kapitaallasten is nog gerekend met een percentage van 3,5%. De renteopbrengst als gevolg van rentetoe rekening aan de investeringen was, conform de huidige werkwijze, nog niet in de begroting opgenomen. Het benodigde budget ter dekking van de kapitaallasten kan naar beneden worden bijgesteld. Dit heeft een positief effect op de begroting.

Schrappen toevoegingen Argi

Op dit moment wordt structureel een bedrag aan de Argi toegevoegd als compensatie van rentederving in de Argi, omdat in het verleden investeringen in wegen en groen zijn gedekt door middel van een onttrekking aan de Argi. Nu er geen sprake meer is van een rentetoevoeging aan de Argi, kan er ook geen sprake meer zijn van compensatie van deze inkomstenderving. Daarom stellen wij voor deze structurele toevoeging aan de Argi met ingang van 2017 te laten vervallen en dit positieve effect mee te nemen als mutatie op het begrotingsresultaat.

Bovenstaande gevolgen op het begrotingsresultaat als gevolg van de wijzigingen van het BBV met betrekking tot de toerekening van rente zijn in onderstaand overzicht samengevat.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Rente grondexploitaties	-/- 400.000	-/- 500.000	-/- 500.000	-/- 600.000
Rentetoerekening eigen vermogen	1.000.000	1.000.000	1.100.000	1.100.000
Rente Armi	-/- 200.000	-/- 200.000	-/- 200.000	-/- 200.000
Bespaarde rente	-/- 1.700.000	-/- 1.500.000	-/- 1.400.000	-/- 1.500.000
Accommodatiebeleid	600.000	600.000	600.000	600.000
BOR	100.000	100.000	100.000	100.000
Schrappen toevoegingen Argi	200.000	200.000	200.000	200.000
Totaal effect begroting	-/- 400.000	-/- 300.000	-/- 100.000	-/- 300.000

In het totaaloverzicht ontwikkeling begrotingsresultaat in hoofdstuk 4 hebben wij bovenstaande effecten als gevolg van de wijzigingen in de rentetoerekening als een stelpost opgenomen. Zoals al vermeld is dit de beste inschatting van het effect op de begroting zoals wij deze nu kunnen maken. Ondanks de zorgvuldigheid waarmee deze inschattingen zijn gemaakt sluiten wij een bijstelling van bovenstaande bedragen in de begroting 2017 niet uit.

Gevolgen voor de reserves

Naast effecten op het begrotingsresultaat hebben eerder genoemde wijzigingen in de rentetoerekening ook gevolgen voor de reserves. De belangrijkste gevolgen zijn:

- Er vindt geen rentetoerekening meer plaats aan de bestemmingsreserves, de Arca en daarmee Argi. Dit betekent dat de rentetoevoeging van € 340.000 in 2017 aan de Argi vervalt. Hiermee vervalt een structurele toevoeging aan de Argi.
- De algemene reserve met inkomensfunctie verliest de functie, omdat er geen rente meer aan wordt toegerekend. Daarom stellen wij voor deze reserve met ingang van 1 januari 2017 op te heffen en het saldo toe te voegen aan de Arca.
- Op 5 april 2016 heeft de gemeenteraad investeringskredieten beschikbaar gesteld voor de bouw van scholen in de gemeente. Voor dekking van de kapitaallasten van een aantal van deze investeringen is een bestemmingsreserve gevormd, waarin de rentelasten voor de economische levensduur van de investering al is opgenomen. Nu de rentekosten lager worden, betekent dit dat de reserve deels vrij kan vallen. Wij stellen voor deze vrijval van de reserves toe te voegen aan de Argi. De exacte bepaling van de benodigde bestemmingsreserves zal plaatsvinden bij de begroting 2017.
- Wij hebben een aantal reserves die dienen ter dekking van de kapitaallasten van investeringen. Aan deze reserves wordt tot en met 2016 rente toegevoegd, die gelijk is aan de rentekosten die aan de investering wordt toegerekend. Nu, met ingang van 2017, geen rente meer wordt toegerekend aan deze bestemmingsreserves, dienen deze bestemmingsreserves te worden aangevuld om de kapitaallasten de resterende looptijd van de investering te kunnen dekken. De belangrijkste in dit geval is de bestemmingsreserve van het gemeentehuis. Om deze op noodzakelijke niveau te brengen is een extra storting in de reserve nodig van € 2,15 miljoen. Wij stellen voor deze benodigde dotatie te dekken uit de Arca.

Voorstel

1. Met ingang van 1 januari 2017 de algemene reserve met inkomensfunctie opheffen en het saldo toevoegen aan de Arca.
2. De vrijvallende delen van bestemmingsreserves die gevormd zijn voor de dekking van de kapitaallasten van het accommodatiebeleid (5 april 2016) ten gunste te laten komen van de Argi.
3. De noodzakelijke aanvulling van € 2,15 miljoen van de bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten van het gemeentehuis te dekken uit de Arca.
4. De structurele toevoegingen aan de Argi als gevolg van rentederving met ingang van 2017 te laten vervallen en het positieve effect mee te nemen als mutatie op het begrotingsresultaat.

Rekening houdend met bovengenoemde voorstellen is een nieuwe doorrekening van de Argi, Arca en Armi gemaakt voor de komende vier jaar. Deze doorrekeningen zijn opgenomen in hoofdstuk 11 van deze perspectievennota en worden in dit hoofdstuk gerelateerd aan het weerstandsvermogen en de benodigde weerstandscapaciteit.

Ook voor de effecten op de reserves willen we hierbij aangeven dat wij op basis van de nu bekende inzichten een zo goed mogelijke inschatting hebben gemaakt van de effecten van de wijzigingen rond de rentetoerekening. Bij het opstellen van de begroting 2017 zullen wij de effecten exact uitwerken. Hierbij kunnen we niet uitsluiten dat er nog wijzigingen op de nu gepresenteerde resultaten zullen plaatsvinden.

9. Ombuigingen en taakstellingen

Realisatie ombuigingen ligt op koers...maar we zijn er nog niet

9.1 Realisatie ombuigingen

In de begroting 2015 zijn ombuigingen opgenomen voor de periode 2015 – 2018. Deze voorgestelde ombuigingen hebben wij destijds opgenomen om een sluitende meerjarenbegroting te kunnen realiseren. Middels dit hoofdstuk informeren wij de raad periodiek over de stand van zaken met betrekking tot de realisatie van de ombuigingen. In deze perspectievennota hebben we de jaarschijf 2020 toegevoegd, welke gelijk is aan de jaarschijf 2019.

In onze brief van 12 april 2016 hebben wij uitgebreid stilgestaan bij de realisatie van de ombuigingen, de maatschappelijke effecten en de risico's die er zijn om bepaalde ombuigingen te kunnen realiseren. In dit hoofdstuk geven we per cluster aan in hoeverre de ombuigingen zijn gerealiseerd voor de jaren vanaf 2017 en welke risico's er nog bestaan.

nr	Cluster 0: Algemeen bestuur	2017	2018	2019	2020
1	Gemeentelijke bijdrage gemeenschappelijke regelingen	-	115.000	115.000	115.000
2	Pensioen wethouders	45.000	45.000	45.000	45.000
3	Communicatie	15.000	15.000	15.000	15.000
4	Dienstverlening publiekszaken	25.000	25.000	25.000	25.000
	Totaal taakstellingen	85.000	200.000	200.000	200.000
	Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 71.521	- 71.521	- 71.521	- 71.521
	Nog te realiseren per 1 mei 2016	13.479	128.279	128.279	128.279

Toelichting cluster 0

Op de gemeenschappelijke regeling RUD is met ingang van 2016 een ombuiging van € 46.521 gerealiseerd door het realiseren van efficiencyvoordelen en het invoeren van de Drentse Maat. In onze brief van 12 april 2016 hebben wij al vermeld dat wij een risico lopen voor wat betreft de realisatie van de ombuiging op de gemeenschappelijke regelingen. Dit komt omdat er overeenstemming over de ombuiging tussen alle deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling dient te zijn. Dit lijkt niet het geval. Binnen VDG-verband is hierover overleg opgestart. We verwachten in het najaar hier meer duidelijkheid over te hebben en zullen dan de begroting hierop realistisch aanpassen.

Voor wat betreft de nog te realiseren ombuigingen op de pensioenen wethouders en dienstverlening publiekszaken verwachten wij dat deze in de loop van 2016 kan worden gerealiseerd.

nr	Cluster 2: Verkeer en mobiliteit	2017	2018	2019	2020
5	Belijning en markering	5.000	5.000	5.000	5.000
6	Aanbestedingsvoordeel bermen en sloten	20.000	20.000	20.000	20.000
7	Onderhoud bruggen, tunnels en beschoeiing	10.000	10.000	10.000	10.000
8	Gladheidsbestrijding	15.000	15.000	15.000	15.000
9	Onderhoud toeristische fiets- en wandelpaden	4.000	4.000	4.000	4.000
10	Onkruidverharding	10.000	10.000	10.000	10.000
11	Opheffen budget openbaar vervoer	8.550	8.550	8.550	8.550
12	Verlagen BOR-niveau wegen	75.000	75.000	75.000	75.000
13	Openbare verlichting	20.000	20.000	20.000	20.000
14	Onderhoud lichtmasten	20.000	20.000	20.000	20.000
15	Gevaarlijke verkeerssituaties	5.000	5.000	5.000	5.000
16	Verkeersbebording	2.500	2.500	2.500	2.500

	Totaal taakstellingen	195.050	195.050	195.050	195.050
	Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 195.050	- 195.050	- 195.050	- 195.050
	Nog te realiseren per 1 mei 2016	0	0	0	0

Toelichting cluster 2

In cluster 2 zijn geen wijzigingen te vermelden ten opzichte van de jaarrekening 2015. De opgelegde ombuigingen zijn gerealiseerd.

Nr	Cluster 3: Economische zaken, recreatie en arbeid	2017	2018	2019	2020
17	GR Meerschop Paterswolde	-	35.000	35.000	35.000
18	Alescon	160.000	160.000	160.000	160.000
48	Markten	28.000	28.000	28.000	28.000
	Totaal taakstellingen	188.000	223.000	223.000	223.000
	Gerealiseerd per 1 mei 2016	-	-	-	-
	Nog te realiseren per 1 mei 2016	188.000	223.000	223.000	223.000
	Terugboeken ombuiging Meerschop Paterswolde	-	- 35.000	- 35.000	- 35.000
	Nog te realiseren na terugboeken per 1 mei 2016	188.000	188.000	188.000	188.000

Toelichting cluster 3

De ombuiging op Meerschop Paterswolde kan niet worden gerealiseerd, omdat er geen overeenstemming is tussen de deelnemende gemeenten. Daarom boeken wij deze ombuiging terug, om hiermee een realistisch beeld in onze begroting te geven. Dit is ook opgenomen in het hoofdstuk 7 van deze perspectievennota.

In de voorjaarsbrief 2015 is bij de aanpassingen op de exploitatie aangegeven dat de budgetten voor de markten structureel zijn aangepast. De aanpassingen geven per saldo een negatief resultaat van € 28.000. Voor dit bedrag is een taakstelling op de markten van € 28.000 opgenomen. In de najaarsbrief 2015 is opgenomen dat (de realisatie van) deze taakstelling ook opgenomen wordt in deze paragraaf. Op dit moment loopt er een onderzoek naar markten en evenementen. De resultaten hiervan worden in een later stadium verwacht.

Nr	Cluster 4: Onderwijs	2017	2018	2019	2020
19	Stopzetten subsidie schoolbegeleiding	50.000	50.000	50.000	50.000
	Totaal taakstellingen	50.000	50.000	50.000	50.000
	Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 50.000	- 50.000	- 50.000	- 50.000
	Nog te realiseren per 1 mei 2016	0	0	0	0

Toelichting cluster 4

In cluster 4 zijn geen wijzigingen te vermelden ten opzichte van de jaarrekening 2015.

Nr	Cluster 5: Sociale samenhang en leefbaarheid	2017	2018	2019	2020
20	IAB	205.000	205.000	205.000	205.000
21	Kanteling jongerenwerk	100.000	100.000	100.000	100.000
22	Herijken subsidiebeleid welzijn, zorg en overig	74.000	74.000	74.000	74.000
23	Millenniumdoelen	30.000	30.000	30.000	30.000
24	Bibliotheken	145.000	280.000	280.000	280.000
25	Sportstimulering	45.000	50.000	50.000	50.000
26	Kunst- en cultuureducatie	100.000	220.000	220.000	220.000
27	Tarieven huur binnensportaccommodaties	50.000	50.000	50.000	50.000
28	Tarief huur binnensportaccommodatie Zernike	10.000	10.000	10.000	10.000
29	Sporthal De Zwet	25.000	25.000	25.000	25.000

30	Kleedkamers sport	28.750	28.750	28.750	28.750
31	Transformeren peuterspeelzaalwerk	53.000	53.000	53.000	53.000
32	Speelsterreinen	20.000	20.000	20.000	20.000
	Totaal taakstellingen	885.750	1.145.750	1.145.750	1.145.750
	Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 687.750	- 812.750	- 812.750	- 812.750
	Nog te realiseren per 1 mei 2016	198.000	333.000	333.000	333.000

Toelichting cluster 5

Per 1 mei 2016 staan de ombuigingen op de bibliotheken en het transformeren van het peuterspeelzaalwerk nog open. Met betrekking tot de bibliotheken heeft de raad op 31 mei 2016 een motie aangenomen, die uitgaat van het uitstellen van de taakstelling op de bibliotheken met één jaar. Dit betekent dat de ingeboekte taakstelling van € 145.000 in 2017 gecorrigeerd wordt naar € 15.000 (reeds opgelegde en gerealiseerde taakstelling 2016) en dat de ingeboekte taakstelling van € 280.000 in 2018 gecorrigeerd wordt naar € 145.000 (namelijk de oorspronkelijke taakstelling 2017). Vanaf 2019 is de taakstelling € 280.000, zoals in het oorspronkelijke ombuigingsplan al vanaf 2018 was opgenomen. Deze aanpassingen van de opgelegde ombuiging hebben wij meegenomen als inzet van de middelen die beschikbaar zijn voor nieuw beleid in de jaren 2017 en 2018. Zie hiervoor hoofdstuk 10 van deze perspectievennota.

De realisatie van de ombuiging op het peuterspeelzaalwerk hangt samen met de taken die de gemeente krijgt voor de voorschoolse peuteropvang. Over de financiële effecten van deze taken, de middelen die wij hiervoor van het rijk ontvangen en de samenhang met de hier opgenomen ombuiging op het peuterspeelzaalwerk zullen wij de raad nader informeren.

Nr	Cluster 6: Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	2017	2018	2019	2020
33	Sociale partners	40.000	40.000	40.000	40.000
34	Minima- en meedoenbeleid	50.000	50.000	50.000	50.000
35	Maatschappelijke stages en boodschappendienst	20.000	20.000	20.000	20.000
36	Bijzondere bijstand	50.000	50.000	50.000	50.000
37	WMO	PM	PM	PM	PM
	Totaal taakstellingen	160.000	160.000	160.000	160.000
	Gerealiseerd per 1 mei 2016	-120.000	-120.000	-120.000	-120.000
	Nog te realiseren per 1 mei 2016	40.000	40.000	40.000	40.000

Toelichting cluster 6

Ten opzichte van de jaarrekening 2015 zijn geen wijzigingen in de realisatie van de ombuigingen op cluster 6 te melden. Per 1 mei 2016 staat nog een ombuiging van € 40.000 open. Deze ombuiging zal vanaf 2016 moeten worden gerealiseerd en wij verwachten dat dit haalbaar is.

Nr	Cluster 7: Gezonde leefomgeving	2017	2018	2019	2020
38	Duurzame leefomgeving	6.000	6.000	6.000	6.000
39	Milieubeheer algemeen	3.500	3.500	3.500	3.500
40	BOR niveau groenonderhoud	73.000	73.000	73.000	73.000
41	Waterburcht Eelde	13.000	13.000	13.000	13.000
	Totaal taakstellingen	95.500	95.500	95.500	95.500
	Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 82.500	- 82.500	- 82.500	- 82.500
	Nog te realiseren per 1 mei 2016	13.000	13.000	13.000	13.000

Toelichting cluster 7

Vanaf 2016 ontvangen wij een instandhoudingssubsidie voor rijksmonumenten, in dit geval De Waterburcht. Het subsidiebedrag bedraagt jaarlijks € 9.200 en kan worden ingezet ter dekking van de nog te realiseren ombuiging op de Waterburcht.

nr	Cluster 8: Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	2017	2018	2019	2020
42	Vitaal platteland	150.000	150.000	150.000	150.000
43	Ruimtelijke ordening	50.000	50.000	50.000	50.000
44	Vastgoed	130.000	130.000	130.000	130.000
	Totaal taakstellingen	330.000	330.000	330.000	330.000
	Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 330.000	- 330.000	- 330.000	- 330.000
	Nog te realiseren per 1 mei 2016	0	0	0	0

Toelichting cluster 8

De geactualiseerde nota activeren, waarderen en afschrijven is op 10 november 2015 door de gemeenteraad vastgesteld. Onder meer het afschrijven tot een restwaarde voor gebouwen heeft lagere kapitaallasten tot gevolg. Op 8 december 2015 heeft de gemeenteraad ingestemd met het voorstel van het college voor wat betreft de inpassing van de thema's accommodatiebeleid, sociaal domein en beheer en onderhoud in de openbare ruimte in de begroting. In dat raadsvoorstel is de invulling van de ombuiging op vastgoed voor € 110.000 (nog openstaand na de najaarsbrief 2015) opgenomen in verband met de lagere kapitaallasten, als onderdeel van de doorrekening van het begrotingsresultaat 2016 en verder.

nr	Cluster 9: Financiering	2017	2018	2019	2020
45	Buffer algemene uitkering	200.000	200.000	200.000	200.000
46	Rentetoe rekening aan reserves	260.000	260.000	260.000	260.000
47	Prijsindex	210.000	210.000	210.000	210.000
	Toepassen index op de voorgestelde ombuigingen nr 1 t/m 47	54.000	77.000	77.000	77.000
	Totaal taakstellingen	724.000	747.000	747.000	747.000
	Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 712.688	- 725.926	- 725.926	- 725.926
	Nog te realiseren per 1 mei 2016	11.312	21.074	21.074	21.074

Toelichting cluster 9

Per 1 mei 2016 staat alleen nog de index op de openstaande ombuigingen open.

9.2 Overzicht openstaande ombuigingen clusters per 1 mei 2016

In de vorige paragraaf is per cluster inzicht gegeven in de voortgang van de realisatie van de ombuigingen per 1 mei 2016. Een heel groot deel van de ombuigingen hebben wij inmiddels kunnen realiseren. Onderstaand hebben wij een overzicht opgenomen van de ombuigingen op de clusters die per 1 mei 2016 nog te realiseren zijn.

nr	Openstaande ombuigingen per 1 mei 2016	2017	2018	2019	2020
	Cluster 0: Algemeen bestuur				
1	Gemeenschappelijke regelingen	- 46.521	68.479	68.479	68.479
2	Pensioenen wethouders	45.000	45.000	45.000	45.000
4	Dienstverlening publiekszaken	15.000	15.000	15.000	15.000
	Cluster 3: Economische zaken, recreatie en toerisme				
18	Alescon	160.000	160.000	160.000	160.000
48	Markten	28.000	28.000	28.000	28.000
	Cluster 5: Sociale samenhang en leefbaarheid				
24	Bibliotheken	145.000	280.000	280.000	280.000

31	Peuterspeelzaalwerk	53.000	53.000	53.000	53.000
Cluster 6: Sociale voorzieningen					
33	Sociale partners	4.508	4.508	4.508	4.508
34	Meedoen- en minimabeleid	297	297	297	297
36	Bijzondere bijstand	35.195	35.195	35.195	35.195
Cluster 7: Gezonde leefomgeving					
41	Waterburcht Eelde	13.000	13.000	13.000	13.000
Totaal openstaand per 1 mei 2016		452.479	702.479	702.479	702.479
Cluster 9: Financiering					
	Prijsindex	11.312	21.074	21.074	21.074
24	Motie bibliotheken – uitstellen ombuigingen	- 130.000	- 135.000	-	-
Nog te realiseren per 1 mei 2016		333.791	588.553	723.553	723.553

Voor de komende jaren hebben we nog een uitdaging van ruim € 700.000 om de nog openstaande ombuigingen te realiseren. De meest recente doorrekening van het begrotingsresultaat, dat we hebben opgenomen in hoofdstuk 4 van deze perspectievennota laat zien dat we in meerjarig perspectief geen sluitende begroting hebben. Daarnaast zijn er nog onderdelen die we nog niet in de begroting hebben opgenomen, zoals het meerjareninvesteringsplan voor onder andere sportvoorzieningen. Het is dus noodzakelijk dat wij vasthouden aan het ombuigingsplan dat we in 2014 hebben geformuleerd. Op dit moment kunnen we niet uitsluiten dat we in de komende jaren nieuwe ombuigingen zullen moeten opnemen om de begroting in meerjarig perspectief sluitend te krijgen.

9.3 Taakstellingen bedrijfsvoering

Bij het opstellen van de begroting 2015 is, als onderdeel van het ombuigingsplan, tot een taakstelling van € 1 miljoen op de bedrijfsvoering besloten. Die taakstelling is in de begroting opgenomen. In de periode 2015 – 2018 wordt deze € 1 miljoen in fasen opgebouwd.

Er zijn verschillende maatregelen getroffen en in gang gezet om de taakstelling in te vullen en de doelen te realiseren, zoals:

- Mandaat voor openstellen en invullen vacatures bij de directeur;
- Een selectieve vacaturestop;
- Interne invulling van vacatures, het bevorderen van interne mobiliteit;
- Loopbaanbegeleiding en mobiliteit van (voormalige) werknemers;
- Een zoektocht naar kostenbesparingen op de bedrijfsvoering;
- Het opstellen van een expertisecentrum en het organiseren van flexibiliteit;
- Een strategisch personeelsplan, waarin naast het natuurlijk verloop van personeel ook in beeld is gebracht welke ontwikkelingen voor de gemeente de komende jaren van belang zijn. Op die manier is in beeld waar mindere of andere inzet nodig is. Maar ook op welke terreinen meer inzet nodig is, met als doel om goed en tijdig op de ontwikkelingen in te kunnen spelen.

Over 2015 is een incidenteel voordeel gerealiseerd van € 1,3 miljoen. Op 31 mei 2016 heeft de raad ingestemd met het investeringsplan bedrijfsvoering, waarvoor een bedrag van € 1,5 miljoen voor de jaren 2016 – 2018 beschikbaar is gesteld. Wij hebben aangegeven de raad periodiek te zullen informeren over de voortgang en resultaten van het investeringsplan bedrijfsvoering.

Voor 2016 bedroeg de nog te realiseren taakstelling op de bedrijfsvoering in structurele zin € 372.000. Dit bedrag hebben wij gerealiseerd, waarmee de nog te realiseren taakstelling op de bedrijfsvoering in 2017 nog € 299.000 bedraagt en vanaf 2018 € 599.000. Wij verwachten deze taakstelling te kunnen realiseren, mede door de ontwikkelingen die wij kunnen doorvoeren met het investeringsplan bedrijfsvoering.

In onderstaand overzicht is het verloop van de taakstelling op de bedrijfsvoering gegeven voor de jaren 2017 – 2020.

Taakstelling bedrijfsvoering	2017	2018	2019	2020
Taakstelling	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Verhoging vanuit begroting 2014	200.000	200.000	200.000	200.000
Verhoging vanuit plan drie zwembaden	99.000	99.000	99.000	99.000
Verhoging vanuit begroting 2015	700.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Gerealiseerd t/m 2014	-1.761.000	-1.761.000	-1.761.000	-1.761.000
Totaal opgelegde taakstelling per 1 mei 2016	838.000	1.138.000	1.138.000	1.138.000
Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 539.000	- 539.000	- 539.000	- 539.000
Nog te realiseren per 1 mei 2016	299.000	599.000	599.000	599.000

Investeringsplan bedrijfsvoering

Op 31 mei 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met het investeringsplan bedrijfsvoering voor de jaren 2016 – 2018. Dit investeringsplan draagt bij aan het realiseren van de taakstelling die er de komende jaren nog is voor de bedrijfsvoering als ook de ontwikkeling van de bedrijfsvoering zoals genoemd in de organisatiekoers mogelijk te maken. Hieronder is op hoofdlijnen aangegeven op welke vijf gebieden investeringen nodig zijn. Niet alle investeringen worden in 2016 al ingezet; sommige zullen in 2017 nog ingezet gaan worden. Wij hebben toegezegd de raad periodiek te informeren over de uitvoering van het investeringsplan.

Digitale dienstverlening > investering € 320.000

Er gaat extra inzet plaatsvinden op digitaal werken en de dienstverlening naar buiten toe. Zaakgericht werken is hierbij een manier van werken die we goed willen neerzetten. Ingestoken vanuit buiten, waarbij we zoveel mogelijk producten digitaal willen leveren en op elk moment actuele statusinformatie kunnen geven over een vraag of initiatief van buiten.

Andere manier van werken > investering € 210.000

Uitvoering geven aan het Koers-document en het manifest betekent dat we anders gaan werken. Vraaggericht werken waarbij we als overheid participeren met een 'ja, mits'-houding is hierbij het doel. De investering richt zich hierbij op het ontwikkelen van een uniforme methodiek, het in de organisatie neerzetten van en een trainingsprogramma gericht op deze nieuwe manier van werken. Hierbij hoort ook dat we gaan starten met wijkgericht werken en hierbij de samenleving gaan leren/coachen hoe zij hierbij zelfredzaam worden. We trekken ons terug als overheid en dragen taken over aan de samenleving.

Dichtbij een samen met inwoners > investering € 330.000

We willen als overheid inzetten op digitale dienstverlening daar waar dat kan, maar waar dat niet kan een overheid zijn die nabij is. We gaan meer de samenleving in, zijn aanspreekbaar en laten ons gezicht zien. We investeren in werklocaties buiten het gemeentehuis, gaan actief inzetten op het vermarkten van ons gemeentehuis en investeren in onze zichtbaarheid naar buiten toe door gericht communicatiemiddelen daarop in te zetten.

Basis op orde en frictie > investering € 455.000

In ons KOERS-document en afgesproken productie met het bestuur hebben we ook nog het nodige te investeren. Een aantal reguliere werkzaamheden moeten blijvend goed worden georganiseerd en ook willen we achterstanden wegwerken en daar waar dat het meest nodig is de druk op de productie verminderen.

Bekostiging inzet projecten tussenvoorziening en AZC > investering € 150.000

De bekostiging van de ambtelijke inzet de tussenvoorziening en AZC wordt voor een deel bekostigd uit de bestuur afspraken met COA (1^e verwachting 150.000). Voor extra inzet stellen wij voor ook € 150.000 te reserveren. Wij voorzien namelijk dat op veel verschillende gebieden (sociaal domein, communicatie, openbare orde, gemeentewerken etc.) de komende jaren extra inzet nodig is om de projecten te organiseren. Daarbij zal de inzet soms haast lijken op de "reguliere taken" die we uitvoeren en niet duidelijk af te bakenen zijn tot het project. Het projectplan voor het gehele project wordt nog nader uitgewerkt. In het geval dat de afspraken met COA ook voorzien in de tweede € 150.000 vervalt deze zogenaamde voorfinanciering.

9.4 Totaaloverzicht taakstellingen

In onderstaand overzicht zijn de totale taakstellingen op de clusters en de bedrijfsvoering opgenomen. Voor 2017 resteert er nog een bedrag van € 633.000. Vanaf 2018 bedraagt de nog te realiseren ombuiging ruim € 1 miljoen. Het niet realiseren van (een deel van) de taakstellingen heeft direct effect op het begrotingsresultaat, omdat in de begroting 2017 reeds rekening is gehouden met de realisatie van de taakstellingen/ombuigingen.

Totaaloverzicht ombuigingen per 1 mei 2016	2017	2018	2019	2020
Opgelegde taakstelling clusters (begroting 2015)	2.685.300	3.118.300	3.118.300	3.118.300
Taakstelling markten (cluster 3) (VJB 2015)	28.000	28.000	28.000	28.000
Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 2.249.509	- 2.387.747	- 2.387.747	- 2.387.747
Terugboeken ombuiging Meerschap Paterswolde	0	- 35.000	- 35.000	- 35.000
Motie bibliotheken 31 mei 2016	- 130.000	- 135.000	0	0
Nog te realiseren taakstelling vanuit de clusters 1 mei 2016	333.791	588.553	723.553	723.553
Opgelegde taakstelling bedrijfsvoering (begroting 2015)	838.000	1.138.000	1.138.000	1.138.000
Gerealiseerd per 1 mei 2016	- 539.000	- 539.000	- 539.000	- 539.000
Nog te realiseren bedrijfsvoering per 1 mei 2016	299.000	599.000	599.000	599.000
Nog te realiseren ultimo 2015 per 1 mei 2016	632.791	1.187.553	1.322.553	1.322.553

10. Nieuw beleid 2017 – 2018

Ruimte om incidenteel accenten te plaatsen

10.1 Ruimte voor incidenteel nieuw beleid in 2017 en 2018

Aan het begin van onze collegeperiode hebben we geconstateerd dat, wanneer we geen beleidswijzigingen zouden doorvoeren het begrotingstekort zou oplopen naar € 3,2 miljoen in 2018. Om het begrotingstekort terug te dringen hebben we in de perspectievennota 2014 denkrichtingen opgenomen die bijdragen aan het oplossen van het begrotingstekort en het bereiken van een duurzaam en houdbaar financieel beleid. Door het omvangrijke pakket aan ombuigingen dat wij hebben opgenomen vanaf 2015 hebben wij structureel ruimte kunnen creëren om belangrijke thema's als het accommodatiebeleid en het beheer en onderhoud in de openbare ruimte nu goed in de begroting op te nemen. Hiermee hebben we een aantal belangrijke stappen gezet in de richting van het gewenste duurzame en houdbare financieel beleid. We zijn er echter nog niet. Een deel van de ombuigingen zal nog moeten worden gerealiseerd en we zien nieuwe ontwikkelingen op ons afkomen, zoals de meerjareninvesteringsplanning en de wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording, die de begroting in meerjarig perspectief verder onder druk zetten. We zien op dit moment dan ook geen mogelijkheden om structureel middelen vrij te spelen voor nieuwe accenten. Zelfs niet om de tijdig de begroting van 2017 sluitend te maken.

2015 hebben we afgesloten met een positief resultaat van € 6,1 miljoen. Hiervan is € 3,4 miljoen toegevoegd aan de Algemene Reserve Grote Investerings (Argi). Onze reservepositie is goed te noemen in relatie tot de benodigde weerstandscapaciteit. Ondanks dat we op dit moment geen mogelijkheden zien om structureel nieuwe accenten te leggen, zien we wel mogelijkheden om in de komende jaren incidenteel middelen vrij te maken voor incidenteel nieuw beleid. In onze brief van 12 april hebben we aangegeven te denken aan een bedrag van € 750.000 per jaar voor de jaren 2016, 2017 en 2018.

10.2 Inventarisatie ideeën incidenteel nieuw beleid

Wij hebben ideeën voor incidenteel nieuw beleid geïnventariseerd. Als college hebben wij ideeën aangedragen. Daarnaast hebben wij de gemeenteraad uitgenodigd met ideeën te komen. Wij hebben van inwoners en ondernemers ideeën voor nieuw beleid ontvangen. En tot slot zijn vanuit de eigen organisatie ook ideeën voor nieuw beleid geformuleerd. Al deze ideeën hebben wij samengebracht in de 'groei'-notitie 'Nieuw beleid 2016 – 2018' die wij op 14 juni jl. hebben vastgesteld. In deze notitie zijn de ideeën op hoofdlijnen uitgewerkt en voorzien van een integraal advies van het management. Als college kunnen wij ons vinden in de advisering van het management ten aanzien van de ideeën voor nieuw beleid. Algemene beleidslijn van het college is dat het leggen van een accent ook een accent op het collegebeleid moet zijn. Er mag geen tegenstrijdigheid met het collegebeleid zijn en daarmee is het terugdraaien van ombuigingen wat ons betreft niet aan de orde. Een aantal van de genoemde ideeën zijn onderdeel van het door het college vastgestelde transformatieplan WMO, jeugd en participatie of maken onderdeel uit van het investeringsplan bedrijfsvoering. Voor een nadere toelichting op de geïnventariseerde ideeën verwijzen wij u graag naar de 'groei'-notitie 'Nieuw beleid 2016 – 2018'.

Een groot deel van de ideeën die wij hebben geïnventariseerd, hebben een positief advies gekregen. Voor een aantal geldt dat er een negatief advies van toepassing is, bijvoorbeeld omdat het leidt tot structurele lasten waarvoor wij in onze huidige begroting geen ruimte zien of omdat het idee niet past binnen het collegebeleid.

Voor het jaar 2016 hebben wij als college een concreet voorstel gedaan voor de invulling van incidenteel nieuw beleid in de voorjaarsbrief 2016. In onze 'groei'-notitie hebben wij aangegeven in deze perspectievennota geen concreet voorstel te zullen doen voor de invulling van 2017. Wij vragen de gemeenteraad nadrukkelijk om bij de behandeling van deze perspectievennota duidelijk aan te geven wat wel en geen goede ideeën zijn. Deze input van de gemeenteraad zullen wij gebruiken om in de begroting 2017 een concreet voorstel te doen voor de invulling van het incidenteel nieuw beleid

voor de jaarschijf 2017. De notitie beschouwen wij als een 'groei'-notitie. Nieuwe ideeën kunnen in de loop van de tijd worden toegevoegd dan wel afgevoerd.

Uitzondering

Op 31 mei jl. heeft de gemeenteraad een motie aangenomen met betrekking tot de bibliotheken. De taakstelling op de bibliotheken wordt één jaar opgeschoven. Dit heeft een financieel effect van € 130.000 op 2017 en € 135.000 voor 2018. Dit onderwerp beschouwen wij als niet meer ter discussie staand op 12 juli en hebben wij opgenomen in deze perspectievennota.

10.3 Overzicht geïnventariseerde ideeën incidenteel nieuw beleid 2017 en 2018

In onderstaand overzicht zijn de geïnventariseerde ideeën voor incidenteel nieuw beleid voor de jaren 2017 en 2018 opgenomen, waarover wij een positief advies geven. Voor een uitwerking op hoofdlijnen en de advisering van het management over deze ideeën verwijzen wij naar onze 'groei'-notitie 'Nieuw beleid 2016 – 2018'.

Omschrijving	2017	2018
Reeds besloten door gemeenteraad		
Vertragen taakstelling bibliotheken	130.000	135.000
Cluster 1: Openbare orde en veiligheid		
Knelpuntwoningen voor vluchtelingen/statushouders	250.000	125.000
Integratie vluchtelingen/statushouders	250.000	125.000
Cluster 2: Verkeer en vervoer		
Rotonde Julianalaan/stationsweg Zuidlaren	50.000	0
Rotonde A28	25.000	0
Cluster 3: Economische zaken, recreatie en toerisme		
Ondersteuning BIZ	25.000	25.000
Cluster 4: Onderwijs		
Impuls digitalisering onderwijs	50.000	100.000
Impuls groene schoolpleinen	50.000	100.000
Cluster 5: Sociale samenhang		
Projectsubsidies/activiteitensubsidies	40.000	40.000
Plaats de Wereld Vries	PM	PM
VN Panel	2.500	2.500
Beweegtuin zorgcentrum Mozaiek	20.000	0
Cluster 7: Gezonde leefomgeving		
Openbare ruimte - bloemen	60.000	0
Internet buitengebied/glasvezel	PM	PM
Cluster 8: Ruimtelijke ordening		
Gebiedsfondsen/gebiedsgericht werken	0	50.000
Leningenbeleid duurzaamheid	0	0
Multidisciplinair pingo-project	15.000	PM
E-label update maatschappelijk vastgoed	85.000	0
Herstel Drentsche Aa-watersysteem	50.000	0
Totaal; bedragen in €	1.102.500	702.500

11. Ontwikkeling reservepositie 2017 – 2020

Een onverminderd hoge weerstandscapaciteit

11.1 Ontwikkeling reservepositie 2017 – 2020

De algemene reserves van de gemeente bestaan uit de Algemene Reserve Calamiteiten (Arca), de Algemene Reserve Grote Investeringen (Argi) en de Algemene Reserve met Inkomensfunctie (Armi). In hoofdstuk 8 hebben wij de gevolgen van de wijzigingen van het BBV toegelicht. Deze gevolgen hebben ook effecten voor de Argi, Arca en Armi. In onderstaande doorrekeningen van de Argi, Arca en Armi zijn de wijzigingen zoals besproken in hoofdstuk 8 (vernieuwing BBV) meegenomen.

11.2 Algemene reserve grote investeringen (Argi)

De algemene reserve grote investeringen (Argi) heeft meerdere doelen:

- buffer voor de opvang van risico's;
- buffer voor opvang van tegenvallers in de lopende exploitatie;
- basis voor genereren van renteopbrengsten t.b.v. dekking incidenteel nieuw beleid;
- goed rentmeesterschap t.b.v. de toekomst/nieuw bestuur;
- budget voor het realiseren van wensen.

De Argi is de reserve die wordt gebruikt in directe relatie met de exploitatie. Incidentele meevallers die gedurende het jaar ontstaan worden toegevoegd aan deze reserve en incidentele tegenvallers worden onttrokken. Per 1 januari 2016 is de stand van de Argi € 1.474.142. Eind 2016 komt deze reserve naar verwachting uit op een saldo van € 7.650.111. Dat is inclusief de toevoeging naar aanleiding van de vaststelling van de jaarrekening 2015 (€ 3.435.979) en de overige vermeerderingen en verminderingen, zoals het nieuw beleid voor 2016, 2017 en 2018) die in de begroting van 2016 zijn opgenomen. Ook het incidentele nadeel uit de voorjaarsbrief 2015 is hierin, onder voorbehoud van besluitvorming door de gemeenteraad, verwerkt. De financiële ruimte in de Argi bepaalt de ruimte die beschikbaar is voor de invulling van incidenteel nieuw beleid. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met de weerstandsratio. Het college streeft naar een risicoafdekking van minimaal 100%.

Ten opzichte van de laatste doorrekening van de Argi (bij de jaarrekening 2015) zijn verschillende aanpassingen in het verloopoverzicht doorgevoerd. Deze houden allemaal verband met de wijzigingen in het BBV.

- De structurele toevoegingen aan de argi in verband met compensatie voor rentederving in verband met investeringen voor wegen en groen, groot onderhoud wegen en verkeersplan komen met ingang van 2017 te vervallen.
- De jaarlijkse rentetoevoeging over diverse reserves komt met ingang van 2017 te vervallen.

Dit heeft tot gevolg dat er niet meer in een jaarlijkse dotatie aan de Argi is voorzien in de begroting.

- De mutaties voor het accommodatiebeleid zijn aangepast naar aanleiding van de wijzigingen in het BBV. Omdat de reeds gevormde bestemmingsreserves voor de dekking van enkele investeringen (zoals het Oelebred) naar beneden kunnen worden bijgesteld, vallen er bedragen vrij uit deze bestemmingsreserves ten gunste van de Argi.

In hoofdstuk 4 van deze perspectievennota hebben wij een beeld van de meerjarenraming geschetst. Voor de jaren 2017, 2018 en 2020 verwachten wij, op basis van de nu bekende inzichten, een negatief begrotingsresultaat. Wij stellen voor deze tekorten incidenteel te dekken uit de Argi.

Voorstel

In te stemmen met het dekken van de incidentele tekorten van 2017, 2018 en 2020 uit de Argi.

Geprognostiseerd verloop van de Argi van 1-1-2016 t/m 31-12-2020					
	2016	2017	2018	2019	2020
Stand op 1 januari	1.474.142	7.233.111	5.415.010	712.211	-416.826
<i>Toevoegingen</i>					
Compensatie voor wegen en groen	110.000	0	0	0	0
Terugbetaling groot onderhoud wegen 2011	90.000	0	0	0	0
Rentederving ivm inzet gelden verkeersplan	60.000	0	0	0	0
Jaarrekeningresultaat 2015	3.435.979	0	0	0	0
Jaarlijkse rente over diverse reserves	363.371	0	0	0	0
Subtotaal toevoegingen	4.059.350	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen incidentele investeringen</i>					
Voorjaarsbrief 2016	-417.000				
Economische visienota	-100.000	-100.000			
Investeringsplan college accenten 2016 t/m 2019	-750.000	-750.000	-750.000		
Culturele gemeente 2017		-90.000			
Friciekosten en investeringen PZ	-50.000				
Friciekostenbudget bedrijfsvoering	-150.000	-150.000	-150.000		
Centrumplan Eelde	-48.218				
Centrumplan Eelde raadsbesluit 2-2-2016	-69.067				
Leefbaarheidsfonds	-40.396	PM	PM		
Gebiedsfonds	PM	PM	PM		
Subtotaal incidentele investeringen	-1.624.681	-1.090.000	-900.000	0	0
<i>Thema: Decentralisaties sociaal domein</i>	-1.000.000				
Thema: Accomodatiebeleid	4.619.032	-115.857	-3.961.291	-1.314.956	111.510
<i>Thema: Beheer en onderhoud wegen</i>		186.116	359.512	319.144	271.719
<i>Toevoeging vrijval kapitaallasten algemeen</i>		71.023	127.363	174.557	174.557
Subtotaal themaboekje en activabeleid	3.619.032	141.282	-3.474.416	-821.255	557.786
<i>Overig</i>					
Maatschappelijk krediet Dorpsstraat-Berkenlaan	-294.732				
Incidenteel afdekken begrotingstekort (PPN 2016)		-869.383	-328.383	-307.782	-433.168
Stand op 31 december	7.233.111	5.415.010	712.211	-416.826	-292.208

11.3 Algemene reserve calamiteiten (Arca)

De Arca dient als weerstandsvermogen voor de opvang van de gevolgen van calamiteiten en risico's. In de nota weerstandsvermogen 2014 (raad 7 oktober 2014) is dit beleid verwoord. Per 1 januari 2016 is de stand, wat in de Arca beschikbaar is voor risicoafdekking € 4.991.067.

Aan de Arca wordt met ingang van 2017 de Armi toegevoegd, omdat deze als gevolg van de wijzigingen van het BBV geen functie meer heeft. Daarnaast wordt ten laste van de Arca een bedrag van € 2.150.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve gemeentehuis ter dekking van de kapitaallasten.

Geprognostiseerd verloop van de Arca van 1-1-2016 t/m 31-12-2020					
	2016	2017	2018	2019	2020
Stand op 1 januari	5.471.898	5.471.898	11.050.360	11.050.360	11.050.360
Bij: rentetoevoeging	191.516				
Af: rente t.b.v. Argi	-191.516				
Bij stand van de Armi		7.728.462			
Af: Aanvulling Bestemmingsreserve Gemeentehuis		-2.150.000			
Stand op 31 december	5.471.898	11.050.360	11.050.360	11.050.360	11.050.360
Af: geormerkte gelden grondbedrijf	-477.851	-477.851	-477.851	-477.851	-477.851
Beschikbaar voor risicoafdekking	4.994.047	10.572.509	10.572.509	10.572.509	10.572.509

11.4 Algemene reserve met inkomensfunctie (Armi)

De algemene reserve met inkomensfunctie (Armi). Het doel van deze reserve is het genereren van renteopbrengsten ten behoeve van de exploitatie. Er liggen geen directe bestedingsverplichtingen op deze reserve. Omdat met ingang van 2017, als gevolg van de wijzigingen van het BBV, geen rente meer wordt toegerekend aan de reserves, vervalt de functie van de Armi en wordt het saldo van deze reserve per 1-1-2017 overgeheveld aan de Arca.

Geprognostiseerd verloop van de reserve met inkomensfunctie van 1-1-2016 t/m 31-12-2020					
	2016	2017	2018	2019	2020
Stand op 1 januari	6.728.462	7.728.462			
Bij: resultaatbestemming 2015	1.000.000				
	7.728.462	7.728.462			
Bij: rentetoevoeging	270.496				
Af: rente t.b.v. Argi	-270.496				
Af naar Argi		-7.728.462			
Stand op 31 december	7.728.462	0	0	0	0

11.5 Ontwikkeling van het weerstandsvermogen

Hieronder wordt de ontwikkeling van het weerstandsvermogen weergegeven, rekening houdend met het begrotingsresultaat zoals opgenomen in 8.2. Als weerstandsvermogen worden, naast de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien incidenteel, de drie algemene reserves Argi, Arca en Armi meegenomen.

Verloop weerstandsvermogen	2016	2017	2018	2019	2020
Stand Argi op 31 december	7.233.111	5.415.010	712.211	-416.826	-292.208
Stand Armi op 31 december	7.728.462	0	0	0	0
Stand Arca op 31 december	4.994.047	10.572.509	10.572.509	10.572.509	10.572.509
Onvoorzien incidenteel	33.000	33.000	33.000	33.000	33.000
Onbenutte belastingcapaciteit (jaarrekening 2015)	2.850.000	2.850.000	2.850.000	2.850.000	2.850.000
Totaal weerstandsvermogen	22.838.620	18.870.519	14.167.720	13.038.683	13.163.301
Benodigde weerstandscapaciteit (jaarrekening 2015)	8.066.000	8.066.000	8.066.000	8.066.000	8.066.000
Ratio	283%	234%	176%	162%	163%